

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ: ΧΡΗΣΗ, ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

του

Χρήστος Χατζηπαναγιώτου του Γεωργίου

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Δεκέμβριος 2022

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά τον επιβλέποντα Καθηγητή, κ. Γεώργιο Δρογαλά, για την συμβολή και τη καθοδήγηση του στην εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας, αλλά και όλους τους καθηγητές του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων για τις πολύτιμες γνώσεις που μας μεταλαμπάδευσαν κατά την διάρκεια των σπουδών μας.

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	iv
Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Κατάλογος πινάκων	vii
Κατάλογος διαγραμμάτων	viii
1. Εισαγωγή	1
2. Θεωρητική προσέγγιση	3
2.1 Εισαγωγή στην πράσινη λογιστική.....	3
2.1.1 Λογιστική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.....	4
2.1.2 Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική.....	5
2.1.3 Περιβαλλοντική Εθνική Λογιστική	7
3. Επισκόπηση βιβλιογραφίας.....	9
3.1 Παράγοντες υιοθέτησης πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής	9
3.1.1 Μέγεθος της επιχείρησης.....	10
3.1.2 Ευαισθητοποίηση των ανώτερων στελεχών	12
3.1.3 Πίεση από τα ενδιαφερόμενα μέρη	15
3.2 Περιβαλλοντική λογιστική και περιβαλλοντικές επιδόσεις	16
3.3 Περιβαλλοντική λογιστική και περιβαλλοντικός κίνδυνος.....	19
4. Μεθοδολογία.....	22
4.1 Ερευνητικό σχέδιο	22
4.1.1 Χρήση της μεθόδου του ερωτηματολογίου	22
4.1.2 Χρήση της κλίμακας Likert.....	22
4.2 Ερευνητικό δείγμα	23
4.3 Κατασκευή ερωτηματολογίου	24
5. Αποτελέσματα.....	26
5.1 Επεξεργασία απαντήσεων ερωτηματολογίου.....	26
5.2 Ανάλυση συσχέτισης	47
5.2.1 Επεξεργασία απαντήσεων Ενότητας Α'	48
5.2.2 Επεξεργασία απαντήσεων Ενότητας Β'	51
5.2.3 Επεξεργασία απαντήσεων Ενότητας Γ'.....	53
6. Συμπεράσματα και προτάσεις.....	54
6.1 Γενικά συμπεράσματα.....	54
6.2 Περιορισμοί έρευνας.....	55
6.3 Προτάσεις.....	55
Βιβλιογραφία.....	56
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο	62

Περίληψη

Η διπλωματική εργασία εξετάζει τον βαθμό υιοθέτησης και εφαρμογής της πράσινης λογιστικής σε δείγμα 61 εργαζομένων σε ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς κλάδους. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι αρκετά συνειδητοποιημένες σε σχέση με την εφαρμογή της πράσινης λογιστικής σε ποσοστό 36,3%. Ωστόσο, υπάρχει ποσοστό 41,2% που διαφωνεί κατά μέσο όρο και ποσοστό 22,3% που παραμένει ουδέτερο κατά μέσο όρο. Επιπλέον, οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις δεν εστιάζουν στην εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού, της διαχείρισης αποβλήτων, ή της μείωσης των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων. Ως εκ τούτου, δεν έχουν λάβει περιβαλλοντικά βραβεία και δεν επιδεικνύουν μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική δέσμευση. Από την άλλη πλευρά, οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις εφαρμόζουν περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα και δεν θεωρούν τη βελτίωση της κερδοφορίας πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον.

Δεν επιβεβαιώνεται ότι το μέγεθος της επιχείρησης και η πίεση των ενδιαφερομένων μερών είναι παράγοντες που οδηγούν στην υιοθέτηση και εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής. Αντιθέτως, η ευαισθητοποίηση των ανώτερων στελεχών συνδέεται με την υιοθέτηση πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής. Τέλος, η περιβαλλοντική λογιστική σχετίζεται με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού κινδύνου.

Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο για την υιοθέτηση και την εφαρμογή της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά σε ζητήματα προσδιορισμού του περιβαλλοντικού κόστους, βασικών δεικτών περιβαλλοντικής απόδοσης, ενσωμάτωσης της διαχείρισης περιβαλλοντικών κινδύνων στην οργανωτική κουλτούρα, ανάληψης πρωτοβουλιών και στρατηγικών πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων, και πρόβλεψης επενδύσεων για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.

Λέξεις – Κλειδιά: πράσινη λογιστική, περιβαλλοντική λογιστική, πρακτικές περιβαλλοντικής λογιστικής, περιβαλλοντική διαχείριση, περιβαλλοντικές επιδόσεις, περιβαλλοντικός κίνδυνος

Abstract

The dissertation examines the degree of adoption and application of green accounting in a sample of 61 employees in Greek companies, which operate in different industries. The findings show that Greek companies are quite aware of the application of green accounting at a rate of 36.3%. However, there is an average of 41.2% who disagree and an average of 22.3% who remain neutral. In addition, the companies examined do not focus on cost savings through water consumption, waste management, or reduction of air pollutant emissions. Therefore, they have not received environmental awards and do not demonstrate a long-term environmental commitment.

On the other hand, the examined companies implement environmental policies and programs and do not consider the improvement of profitability more important than concern for the environment. Firm size and stakeholder pressure are not confirmed to be factors leading to the adoption and implementation of environmental accounting practices. Conversely, senior management awareness is associated with the adoption of environmental accounting practices. Finally, environmental accounting is related to environmental performance and environmental risk management.

The findings confirm that there is great scope for the adoption and application of green accounting by Greek companies, especially in terms of determining environmental costs, and key environmental performance indicators, integrating environmental risk management into the organizational culture, taking initiatives and green accounting strategies to deal with environmental risks, and investment forecasting to prevent environmental risks.

Keywords: green accounting, environmental accounting, environmental accounting practices, environmental management, environmental performance, environmental risk

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 3-1 Ερωτήσεις και σχετικές μελέτες.....	21
Πίνακας 4-1 Ερευνητικό δείγμα.....	24
Πίνακας 5-1 Ερωτ. 1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον.....	26
Πίνακας 5-2 Ερωτ. 2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον.....	27
Πίνακας 5-3 Ερωτ. 3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.....	28
Πίνακας 5-4 Ερωτ. 4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας.....	29
Πίνακας 5-5 Ερωτ. 5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού.....	30
Πίνακας 5-6 Ερωτ. 6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων.....	31
Πίνακας 5-7 Ερωτ. 7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα.....	32
Πίνακας 5-8 Ερωτ. 8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς.....	33
Πίνακας 5-9 Ερωτ. 9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας.....	34
Πίνακας 5-10 Ερωτ. 10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.....	35
Πίνακας 5-11 Ερωτ. 11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.....	36
Πίνακας 5-12 Ερωτ. 12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων.....	37
Πίνακας 5-13 Ερωτ. 13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα.....	38
Πίνακας 5-14 Ερωτ. 14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον.....	39
Πίνακας 5-15 Ερωτ. 15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία.....	40
Πίνακας 5-16 Ερωτ. 16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους.....	41
Πίνακας 5-17 Ερωτ. 17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης.....	42
Πίνακας 5-18 Ερωτ. 18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού.....	43
Πίνακας 5-19 Ερωτ. 19. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων.....	44
Πίνακας 5-20 Ερωτ. 20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.....	45
Πίνακας 5-21 Ερωτ. 21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου.....	46
Πίνακας 5-22 Ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Α'.....	50
Πίνακας 5-23 Ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Β'.....	52
Πίνακας 5-24 Ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Γ'.....	53

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 5-1 Ερωτ. 1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον	26
Διάγραμμα 5-2 Ερωτ. 2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον	27
Διάγραμμα 5-3 Ερωτ. 3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον	28
Διάγραμμα 5-4 Ερωτ. 4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας	29
Διάγραμμα 5-5 Ερωτ. 5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού	30
Διάγραμμα 5-6 Ερωτ. 6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων	31
Διάγραμμα 5-7 Ερωτ. 7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα	32
Διάγραμμα 5-8 Ερωτ. 8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς ..	33
Διάγραμμα 5-9 Ερωτ. 9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας	34
Διάγραμμα 5-10 Ερωτ. 10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής	35
Διάγραμμα 5-11 Ερωτ. 11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς	36
Διάγραμμα 5-12 Ερωτ. 12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων	37
Διάγραμμα 5-13 Ερωτ. 13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα...	38
Διάγραμμα 5-14 Ερωτ. 14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον	39
Διάγραμμα 5-15 Ερωτ. 15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία	40
Διάγραμμα 5-16 Ερωτ. 16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους	41
Διάγραμμα 5-17 Ερωτ. 17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης	42
Διάγραμμα 5-18 Ερωτ. 18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού	43
Διάγραμμα 5-19 Ερωτ. 19. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων	44
Διάγραμμα 5-20 Ερωτ. 20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων	45
Διάγραμμα 5-21 Ερωτ. 21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου	46

1. Εισαγωγή

Η πράσινη λογιστική είναι ένας κλάδος της Λογιστικής που προσπαθεί να λάβει υπόψη τα οικολογικά έξοδα στον υπολογισμό των λειτουργικών κερδών μιας επιχείρησης. Ως εκ τούτου, συνυπολογίζονται όχι μόνο η αξία των φυσικών πόρων αλλά και η επιβάρυνση της ρύπανσης, τονίζοντας περισσότερο την ποιότητα της οικονομικής ανάπτυξης με όρους βιώσιμης ανάπτυξης (Sadiku et al. 2021). Με άλλα λόγια, η περιβαλλοντική λογιστική είναι δομημένη για να προσδιορίζει, να μετράει και να κοινοποιεί τις δραστηριότητες μιας εταιρείας με βάση το κόστος διατήρησης του περιβάλλοντος ή το οικονομικό της όφελος που σχετίζεται με τις δραστηριότητες διατήρησης του περιβάλλοντος (Rikhardsson and Bennett, 2005). Σύμφωνα με τον Almaliki (2020), η πράσινη λογιστική είναι χρήσιμη για πληροφορίες σχετικά με τη χρήση, τον αντίκτυπο, τον βαθμό και την αξία των πόρων σε ένα έθνος. Επιπλέον, επεκτείνει την ιδέα γύρω από τις δαπάνες για τη διαχείριση των πόρων και την περιβαλλοντική προστασία, διερευνώντας τις σχέσεις μεταξύ οικονομίας και περιβάλλοντος.

Οι προσπάθειες για την ανάπτυξη πιο «πράσινων» λογιστικών μέτρων είναι σχετικά νέες. Το ενδιαφέρον για τη συμπερίληψη του περιβάλλοντος στην εθνική λογιστική ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970 και του 1980, όταν αρκετές ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να υπολογίζουν τους φυσικούς λογαριασμούς για φυσικούς πόρους όπως τα δάση, το νερό και οι πόροι γης (Tietenberg and Lewis, 2018). Το σχέδιο της ΕΕ για μείωση κατά 55% των εκπομπών CO₂ των κρατών μελών έως το 2030 θα απαιτήσει εκτιμώμενες επενδύσεις ύψους 350 δισ. ευρώ. Για την κινητοποίηση ιδιωτικού κεφαλαίου οι επιχειρήσεις χρειάζονται κίνητρα ώστε να καταστούν βιώσιμες και να αλλάξουν τις προτεραιότητες προς βιώσιμες διαδικασίες. Αυτό σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να εργαστούν για να αλλάξουν τους μηχανισμούς της αγοράς. Οι κινήσεις της Επιτροπής να διευρύνει και να αυστηροποιήσει τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων είναι κεντρικής σημασίας για αυτήν την απαραίτητη αλλαγή στους εταιρικούς λογαριασμούς, που απαιτεί αξιολόγηση ποιοτικών (μη χρηματοοικονομικών) καθώς και χρηματοοικονομικών δεικτών που μετρούν την εταιρική βιωσιμότητα. Όλα αυτά θα πρέπει να προωθήσουν την κατανομή κεφαλαίων σε εταιρείες και δραστηριότητες που αντιμετωπίζουν επαρκώς κοινωνικά, υγειονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι εταιρείες αναμένεται να δημοσιεύσουν τα σχέδιά τους για τη μετάβαση σε βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές σύμφωνα με τη συμφωνία του Παρισιού του 2015, αλλάζοντας τις πολιτικές τους προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και εφαρμόζοντας διαφάνεια στην πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων μερών. Σε αυτό το πλαίσιο, τα φορολογικά κίνητρα είναι ζωτικής

σημασίας για την προώθηση βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών, συμβάλλοντας στην αντιστάθμιση του υψηλότερου κόστους παραγωγής (von Wolfersdorff, 2021).

Η Επισκόπηση Περιβαλλοντικής Εφαρμογής (Environmental Implementation Review, EIR) του 2019 για την Ελλάδα δείχνει ότι υπήρξε κάποια πρόοδος στη διαχείριση των αποβλήτων, ενώ το στρατηγικό πλαίσιο για τα απόβλητα είναι πλέον σε ισχύ. Επιπλέον, ο αριθμός των παράνομων χωματερών που εξακολουθούν να λειτουργούν ή χρήζουν αποκατάστασης μειώθηκε με τα χρόνια. Η Ελλάδα πρέπει να κάνει μεγάλη προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα επαρκές δίκτυο εγκαταστάσεων που θα διαχειριζόταν αποτελεσματικά όλα τα επικίνδυνα απόβλητα που παράγονται στη χώρα και να βελτιστοποιήσει τα νομικά και θεσμικά βήματα που απαιτούνται για την αύξηση της ανακύκλωσης απορριμμάτων (European Commission (2019). Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η εφαρμογή της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Η πρώτη βιβλιογραφική ανασκόπηση ανέδειξε ότι στην Ελλάδα υπάρχει έλλειψη σχετικών μελετών με χρήση ερωτηματολογίων και ποσοτικών δεδομένων του κατά πόσον οι ελληνικές επιχειρήσεις εφαρμόζουν την πράσινη λογιστική.

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει την υιοθέτηση της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις. Ειδικότερα, οι επιμέρους στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

1. Σε ποιον βαθμό εφαρμόζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις την πράσινη λογιστική;
2. Ποιοι είναι οι κύριοι λόγοι υιοθέτησης της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις;
3. Ποια είναι τα οφέλη από την υιοθέτηση της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις;

Η κύρια συνεισφορά της διπλωματικής στην επιστήμη είναι ότι φιλοδοξεί να καλύψει το κενό που υπάρχει στην σχετική βιβλιογραφία για τις ελληνικές επιχειρήσεις

Η δομή της διπλωματικής είναι η ακόλουθη:

Το Κεφάλαιο 2 παρουσιάζει τη θεωρητική προσέγγιση της έρευνας με την εισαγωγή στην πράσινη λογιστική. Το Κεφάλαιο 3 παραθέτει τους παράγοντες υιοθέτησης πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής, τη σχέση της περιβαλλοντικής λογιστικής με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις και τον περιβαλλοντικό κίνδυνο. Το Κεφάλαιο 4 παρουσιάζει την ερευνητική μεθοδολογία. Το Κεφάλαιο 5 αναλύει τα ερευνητικά ευρήματα. Η διπλωματική ολοκληρώνεται στο Κεφάλαιο 6.

2. Θεωρητική προσέγγιση

2.1 Εισαγωγή στην πράσινη λογιστική

Η πράσινη λογιστική είναι ένας τύπος λογιστικής που προσπαθεί να συνυπολογίσει το περιβαλλοντικό κόστος στα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων και καταδεικνύει τη δέσμευση ενός οργανισμού προς τις βασικές πτυχές του περιβάλλοντος, όπως ο πλανήτης, οι άνθρωποι και η κερδοφορία (Gonzalez and Peña-Vinces, 2022). Οι πρακτικές περιβαλλοντικής λογιστικής εφαρμόζονται κυρίως από εταιρείες για να συμπεριλάβουν το περιβαλλοντικό κόστος στη χρηματοοικονομική στρατηγική, ενσωματώνοντας τα περιβαλλοντικά περιουσιακά στοιχεία και τους πόρους στους εταιρικούς λογαριασμούς (Rounaghi, 2019). Με τον τρόπο αυτόν, η περιβαλλοντική λογιστική καθίσταται ένα στρατηγικό εργαλείο, καθώς οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν περιβαλλοντική λογιστική αποκτούν ανταγωνιστική θέση πλεονέκτημα και η προστιθέμενη αξία της εταιρείας αυξάνεται επίσης ως αποτέλεσμα της έννοιας της κοινωνικής ευθύνης (Tanc and Gokoglan, 2015). Σύμφωνα με τους Epstein et al. (2018), η περιβαλλοντική λογιστική μετρά τον κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό αντίκτυπο των επιχειρήσεων οδηγώντας τις εταιρείες να συνειδητοποιήσουν τις περιβαλλοντικές παραμέτρους των δραστηριοτήτων τους και να ενσωματώσουν το περιβαλλοντικό κόστος στον προϋπολογισμό τους.

Κύριος στόχος της περιβαλλοντικής λογιστικής είναι να μετρήσει καλύτερα τη βιωσιμότητα επεκτείνοντας τα ακαθάριστα μέτρα εθνικής ευημερίας (προϊόν, επένδυση, κ.λπ.) για να συμπεριλάβει μη εμπορεύσιμες αξίες, ιδίως όσες σχετίζονται με περιβαλλοντικά αγαθά και υπηρεσίες. Επιπλέον, η πράσινη λογιστική επιδιώκει να ενσωματώσει το κόστος και τα οφέλη της προστασίας του περιβάλλοντος και της εξάντλησης του φυσικού κεφαλαίου - δύο μετρήσεις που συνήθως δεν περιλαμβάνονται στα εθνικά λογιστικά συστήματα, όπως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Rounaghi, 2019). Ο Shil (2013) αναφέρει ότι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αγνοεί το περιβάλλον και επομένως οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων χρειάζονται ένα αναθεωρημένο μοντέλο που να ενσωματώνει την πράσινη λογιστική. Συνεπώς, η θεμελιώδης αρχή της πράσινης λογιστικής είναι ότι οι οργανισμοί πρέπει να εσωτερικεύουν το περιβαλλοντικό κόστος με στόχο την αναγνώριση και την προσπάθεια εντοπισμού των τρόπων μείωσης των αρνητικών επιπτώσεων δραστηριοτήτων και συστημάτων στο περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτόν, μπορούν να αντιμετωπιστούν τα κοινωνικά

περιβαλλοντικά προβλήματα και να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη σε οποιαδήποτε χώρα (Bartelmus, 1999).

Πολλά περιβαλλοντικά κόστη μπορούν να μειωθούν σημαντικά ή να εξαλειφθούν ως αποτέλεσμα επιχειρηματικών αποφάσεων, που κυμαίνονται από λειτουργικές και οικιακές αλλαγές έως επενδύσεις σε πιο πράσινη τεχνολογία διεργασιών έως επανασχεδιασμό διαδικασιών ή προϊόντων. Η βιομηχανία και το πράσινο κίνημα κλίνουν προς τη συναίνεση σχετικά με την κεντρική ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι καλύτεροι πράσινοι λογαριασμοί φυσικών πόρων θα παρείχαν πολύτιμες γνώσεις για την αλληλεπίδραση μεταξύ περιβάλλοντος και οικονομίας (Moorthy and Yacob, 2013). Σύμφωνα με τους Demdoun et al. (2021), η πράσινη λογιστική:

1. Εστιάζει στον προσδιορισμό, τη συλλογή, τον υπολογισμό και την ανάλυση δαπανών που σχετίζονται με υλικά και ενέργεια.
2. Παρέχει εσωτερική αναφορά και χρήση πληροφοριών σχετικά με το περιβαλλοντικό κόστος.
3. Παρέχει άλλες πληροφορίες σχετικά με το κόστος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με σκοπό τη λήψη αποτελεσματικών αποφάσεων και τη συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι Tu and Huang (2015) υπογραμμίζουν ότι η πράσινη λογιστική ασχολείται με θέματα λογιστικής και διαχείρισης που σχετίζονται με περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις, κανονισμούς και περιορισμούς, ασφάλεια, περιβαλλοντικά ορθή και οικονομικά βιώσιμη παραγωγή και προμήθεια ενέργειας. Η πράσινη λογιστική απαιτεί διεπιστημονική γνώση στη συμπεριφορική επιστήμη, τη μηχανική, την κοινωνιολογία και τη βιολογία. Στο πλαίσιο αυτό, οι τύποι πράσινης λογιστικής είναι η Λογιστική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (Environmental Accounting Management, EMA), η Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική (Environmental Financial Accounting, EFA), και η Περιβαλλοντική Εθνική Λογιστική (Environmental National Accounting, ENA).

2.1.1 Λογιστική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Η Λογιστική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMA) ενσωματώνει τόσο τις περιβαλλοντικές όσο και τις οικονομικές πληροφορίες προσδιορίζοντας τη χρήση των πόρων και τις δαπάνες που συνδέονται με τον οικονομικό αντίκτυπο μιας εταιρείας στο περιβάλλον. Σύμφωνα με τους

Bennett et al. (2003), η EMA αφορά στην παραγωγή, ανάλυση και χρήση χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών για τη βελτιστοποίηση της εταιρικής περιβαλλοντικής και οικονομικής απόδοσης με στόχο τη βιωσιμότητα μίας επιχείρησης. Επομένως, η Λογιστική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης περιλαμβάνει τη νομισματική και φυσική λογιστική που είναι εσωτερική σε έναν οργανισμό και ασχολείται επίσης με την ενοποίηση οικολογικών και νομισματικών θεμάτων. Αυτό οδηγεί σε δύο τύπους συστημάτων EMA: τη νομισματική EMA (Monetary EMA, MEMA) και φυσικό EMA (Physical PEMA). Αναφορικά με την EMA, βασικά ζητήματα αφορούν στην ανάληψη αμεροληψίας του περιβαλλοντικού κόστους, στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών δαπανών με γενικά έξοδα, και στην εστίαση σε πολύ στενές και βραχυπρόθεσμες τεχνικές αξιολόγησης απόδοσης, χωρίς να λαμβάνονται υπόψιν κοινωνικά ζητήματα. (IFAC, 2005).

Η Λογιστική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης αντιμετωπίζει το ζήτημα της ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών ζητημάτων στα οικονομικά αποτελέσματα μίας επιχείρησης, τα οποία μπορεί να έχουν σημαντική δυσμενείς επιπτώσεις σε έναν οργανισμό. Στην ουσία, καμία μορφή οικονομικής διαχείρισης δεν μπορεί να αντέξει οικονομικά να αφήσει περιβαλλοντικά ζητήματα εκτός του πεδίου του. Κατά συνέπεια, κανένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα δεν θα είναι επιτυχές εάν δεν παρέχει ρητά μια σύνδεση στις οικονομικές συνέπειες (Burritt et al., 2022).

2.1.2 Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική

Η Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική ασχολείται με τις οικονομικές πτυχές της επιχείρησης σε σχέση με το περιβάλλον και αφορά στη λογιστική για περιβαλλοντικές συναλλαγές που έχουν αντίκτυπο ή πρόκειται να επηρεάσουν την οικονομική απόδοση ενός οργανισμού. Οι οικονομικοί αναλυτές που είναι υπεύθυνοι για την Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική αναλύουν τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους καθώς και τα κέρδη σε σχέση με τους περιβαλλοντικούς παράγοντες που αφορούν την επιχείρηση (Moisescu and Mihai, 2006).

Σύμφωνα με την UNCTAD (2002), η περιβαλλοντική χρηματοοικονομική λογιστική ασχολείται με τη λογιστική και την αναφορά περιβαλλοντικών συναλλαγών και γεγονότων που επηρεάζουν ή είναι πιθανό να επηρεάσουν την οικονομική θέση μιας επιχείρησης. Η έννοια της Περιβαλλοντικής Χρηματοοικονομικής Λογιστικής είναι μια προσέγγιση στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση με την οποία οι οντότητες παρέχουν αναφορές σχετικά με

την έκθεσή τους και τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών επιπτώσεις που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή (Grafl, 2021).

Η Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική στοχεύει στη διασφάλιση ότι τα περιβαλλοντικά έσοδα και έξοδα, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις αντικατοπτρίζονται σαφώς στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τα λογιστικά πρότυπα. Αυτό το στοιχείο της περιβαλλοντικής λογιστικής καθοδηγείται κυρίως από τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, ενώ οι κύριοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων είναι οι μέτοχοι της εταιρείας, οι επενδυτές και οι ρυθμιστικές αρχές. Άλλοι χρήστες είναι το πλήθος άλλων ενδιαφερομένων μερών, όπως εργαζόμενοι, πιστωτές, πελάτες, προμηθευτές, κοινότητες και ομάδες περιβαλλοντικών συμφερόντων. Σύμφωνα με τον Godschalk (2008), η Περιβαλλοντική Χρηματοοικονομική Λογιστική μπορεί να βοηθήσει στον προσδιορισμό των εσόδων, του κόστους, των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον, ενισχύοντας έτσι τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία, τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Πρακτικές (GAAP) και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ).

Η δημιουργία επαρκών προβλέψεων για περιβαλλοντικές υποχρεώσεις εμποδίζει την εταιρεία να καταρρεύσει ή να αναπτύξει ξαφνικά σοβαρό πρόβλημα ταμειακών ροών. Ο έγκαιρος εντοπισμός και ο προγραμματισμός αυτών των γεγονότων επιτρέπει στην εταιρεία να ενσωματώσει αυτά τα θέματα στον στρατηγικό της σχεδιασμό. Ωστόσο, η άποψη ότι οι περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις αυτές καθαυτές ενισχύουν την αγοραία αποτίμηση μιας εταιρείας φαίνεται να είναι ασαφή (Cormier and Magnan 1997). Από την άλλη πλευρά, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι εταιρείες που αναφέρουν με συνέπεια θετικές ή και αρνητικές πληροφορίες για περιβαλλοντικά θέματα στις οικονομικές τους καταστάσεις, δημιουργούν εμπιστοσύνη στους επενδυτές και τους πιστωτές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένες αξιολογήσεις της αγοράς και να επιτρέψει την πρόσβαση σε κεφάλαια με ευκολότερους όρους (IFAC, 2010). Οι εταιρείες με καλύτερο ιστορικό περιβαλλοντικής γνωστοποίησης παρουσιάζουν λιγότερες μειώσεις στην αποτίμηση της αγοράς μετά την εισαγωγή αυστηρότερης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, από τις εταιρείες με φτωχότερες πρακτικές γνωστοποίησης (Christensen et al., 2021).

2.1.3 Περιβαλλοντική Εθνική Λογιστική

Η συμβατική εθνική λογιστική αγνοεί την εξάντληση των περιβαλλοντικών πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) ως μέτρο του εθνικού εισοδήματος παραβλέπει περιβαλλοντικούς παράγοντες και ως εκ τούτου πρέπει να αναθεωρηθεί η ενσωμάτωση της πράσινης λογιστικής στους εθνικούς λογαριασμούς (Sadiku et al., 2021).

Οι εθνικοί λογαριασμοί αποτελούν κατά κύριο λόγο ένα οικονομικό πλαίσιο και δεν είναι κατάλληλοι για την επαρκή αναπαράσταση όλων των περιβαλλοντικών αλλαγών. Ειδικά για τις ανεπτυγμένες χώρες όπου η κύρια περιβαλλοντική ανησυχία είναι οι επιπτώσεις της ρύπανσης, το οικολογικό περιβάλλον είναι περιορισμένης αξίας. Αντιθέτως, οι περιβαλλοντικοί λογαριασμοί συγκεντρώνουν οικονομικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες σε ένα κοινό πλαίσιο για τη μέτρηση της συμβολής στην οικονομία καθώς και του αντίκτυπου της οικονομίας στο περιβάλλον. Επίσης, οργανώνουν περιβαλλοντικά δεδομένα από διαφορετικούς τομείς που δείχνουν την αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικών, οικιακών και περιβαλλοντικών παραγόντων, και, ως εκ τούτου, είναι σαφώς πιο ενημερωμένοι από τους εθνικούς λογαριασμούς (Boquah, 2021).

Οι Harris and Roach (2021) αναφέρουν ότι η μελέτη για τα περιβαλλοντικά ζητήματα θα πρέπει να περιλαμβάνει σημαντική κριτική για τα τυπικά λογιστικά μέτρα τα οποία αποτυγχάνουν να λάβουν υπόψη την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την εξάντληση των πόρων. Αυτό το ζήτημα μπορεί να είναι σημαντικό ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους φυσικούς πόρους. Υπό το πρίσμα αυτό, υπογραμμίζουν ότι απαιτείται η ποσοτικοποίηση της σχέσης περιβάλλοντος και οικονομίας προς τις δύο κατευθύνσεις. Οι τομείς εξαρτώνται από τους φυσικούς πόρους καθώς και από τον τρόπο που επηρεάζεται το περιβάλλον από τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, θα μπορούσε κανείς να εκτιμήσει πόση ατμοσφαιρική ρύπανση προκύπτει όταν διαφορετικοί βιομηχανικοί τομείς αυξάνουν τα επίπεδα παραγωγής τους, συνδυάζοντας νομισματικά δεδομένα με πληροφορίες για τη ροή των υλικών, τη ρύπανση και την ενέργεια σε μια οικονομία. Ένα βασικό κίνητρο για αυτήν την προσέγγιση είναι να προσδιοριστεί πόσο στενά συνδέεται η οικονομική δραστηριότητα με τις εισροές υλικών και τις εκροές ρύπανσης. Κατά δεύτερον, η μέτρηση περιβαλλοντικών οικονομικών δραστηριοτήτων μετρά τις δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος και τον αντίκτυπο των οικονομικών πολιτικών, όπως οι φόροι και οι επιδοτήσεις, για τη μείωση των περιβαλλοντικών ζημιών. Τρίτον, οι λογαριασμοί

περιβαλλοντικών περιουσιακών στοιχείων συλλέγει δεδομένα για τα επίπεδα διαφόρων τύπων φυσικού κεφαλαίου, όπως τα δάση, τα ορυκτά και τα υπόγεια ύδατα. Τέλος, η προσαρμογή των υφιστάμενων λογιστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της υποβάθμισης του φυσικού κεφαλαίου είναι μία προσέγγιση που επιδιώκει τη χρηματοδότηση των ζημιών που συνδέονται με την εξάντληση των φυσικών πόρων και την υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος, καθώς και τον εντοπισμό αμυντικών δαπανών που πραγματοποιούνται ως απάντηση ή για την αποφυγή περιβαλλοντικών ζημιών. Αυτή η προσέγγιση ουσιαστικά λαμβάνει τα υπάρχοντα εθνικά λογιστικά μέτρα με τρόπο που να αντιπροσωπεύουν περιβαλλοντικές ζημιές.

3. Επισκόπηση βιβλιογραφίας

3.1 Παράγοντες υιοθέτησης πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής

Η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής λογιστικής έρευνας και ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια είναι ταχεία με τα περιβαλλοντικά ζητήματα να έρχονται στο επίκεντρο επιχειρηματικών και λογιστικών συζητήσεων. Αυτό συμβαίνει διότι η περιβαλλοντική λογιστική υιοθετείται με αυξανόμενο ρυθμό από τις επιχειρήσεις ανά τον κόσμο με στόχο τη βιωσιμότητα (Alden Hull et al., 2022).

Όπως υπογραμμίζει ο Nartey (2018), η λογιστική διαχείρισης άνθρακα (Carbon management accounting, CMA) είναι ένα μέρος της λογιστικής βιωσιμότητας που έχει σχεδιαστεί για να παρέχει πληροφορίες για τη διαχείριση των εκλύσεων διοξειδίου του άνθρακα (CO₂). Η μελέτη εξετάζει τους παράγοντες που επηρεάζουν την υιοθέτηση της λογιστικής διαχείρισης άνθρακα στις επιχειρήσεις στη Γκάνα. Ειδικότερα, η μελέτη εξετάζει επτά συναφείς διαστάσεις: οργανωτική στρατηγική, οργανωτική δομή, μέγεθος, σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης, αποκέντρωση, τεχνολογία και αντιληπτή περιβαλλοντική αβεβαιότητα, σε δείγμα 125 λογιστών από διάφορες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βιομηχανίες και κλάδους. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η οργανωτική στρατηγική, η οργανωτική δομή, το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης, το μέγεθος της εταιρείας, η τεχνολογία και η αντιληπτή περιβαλλοντική αβεβαιότητα συσχετίζονται θετικά με την υιοθέτηση της λογιστικής διαχείρισης άνθρακα, ενώ η σχέση μεταξύ αποκέντρωσης και CMA δεν υποστηρίζεται από τα δεδομένα του δείγματος. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι παρόλο που η υιοθέτηση και οι πρακτικές CMA είναι χαμηλές στις εταιρείες του δείγματος, τόσο οι συναφείς όσο και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην υιοθέτηση της λογιστικής διαχείρισης άνθρακα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Εμπειρική μελέτη από την Πορτογαλία (Ribeiro et al., 2016), εξετάζει τους καθοριστικούς παράγοντες της ανάπτυξης πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς από τοπικούς φορείς. Χρησιμοποιώντας δείγμα από 69 τοπικές επιχειρήσεις, η μελέτη εστιάζει σε τρεις πιθανούς παράγοντες που οδηγούν στην ανάπτυξη πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης: το μέγεθος της επιχείρησης, το λογιστικό πλαίσιο, και τον βαθμό υιοθέτησης περιβαλλοντικής λογιστικής στην εταιρεία. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι ο βαθμός υιοθέτησης περιβαλλοντικής λογιστικής στις πορτογαλικές επιχειρήσεις είναι χαμηλός.

Επιπλέον, το μέγεθος της εταιρείας δεν φαίνεται να είναι καθοριστικός παράγοντας για τον βαθμό στον οποίο αυτή η εταιρεία υιοθετεί πρακτικές περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.

Οι Al-Shaer et al. (2017) εξετάζουν τους καθοριστικούς παράγοντες του όγκου των περιβαλλοντικών γνωστοποιήσεων και τους ποιότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο των επιτροπών ελέγχου. Το δείγμα αποτελείται από τις εταιρείες του δείκτη FTSE 350. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι εταιρείες με επιτροπές ελέγχου υψηλότερης ποιότητας κάνουν γνωστοποιήσεις υψηλότερης ποιότητας. Οι μεγαλύτερες εταιρείες που έχουν θεσμικούς επενδυτές έχουν μεγαλύτερο όγκο γνωστοποιήσεων, ενώ η ύπαρξη επιτροπής ελέγχου ποιότητας δεν αυξάνει τον όγκο των γνωστοποιήσεων. Στην πράξη, οι επιτροπές ελέγχου μετριάζουν την απαίτηση για κανονιστική νομοθεσία σχετικά με τις τυπικές λογιστικές γνωστοποιήσεις που σχετίζονται με περιβαλλοντικά ζητήματα.

3.1.1 Μέγεθος της επιχείρησης

Πολλές μελέτες σε όλο τον κόσμο έχουν δείξει ότι το μέγεθος της επιχείρησης έχει σημαντική επίδραση στην περιβαλλοντική αναφορά (Patten, 1992; Deegan and Gordon 1996; Pahuja, 2009). Οι Christ and Burritt (2013) αναφέρουν ότι το οργανωτικό πλαίσιο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη μεγαλύτερης κατανόησης της χρήσης της Λογιστικής Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από αυστραλιανούς οργανισμούς. Οι συγγραφείς αναπτύσσουν ένα ερευνητικό πλαίσιο με στόχο να προσδιορίσουν τις συνθήκες υπό τις οποίες οι οργανισμοί ήταν πιο πιθανό να εμπλακούν σε δραστηριότητες της EMA επί του παρόντος αλλά και στο μέλλον. Τα δεδομένα που πρότειναν την τρέχουσα και μελλοντική χρήση του EMA συσχετίστηκαν με την περιβαλλοντική στρατηγική, το μέγεθος του οργανισμού και τις περιβαλλοντικά ευαίσθητες βιομηχανίες. Σε αντίθεση με τις προσδοκίες, η οργανωτική δομή δεν βρέθηκε να σχετίζεται με τις αντιλήψεις των λογιστών για τη χρήση του EMA στους οργανισμούς τους ενώ το μέγεθος της επιχείρησης αναδείχθηκε στατιστικά σημαντικό.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις υπόκεινται σε μεγαλύτερη δημόσια πίεση και περισσότερη πολιτική εποπτεία. Επομένως, πρέπει να εφαρμόσουν την περιβαλλοντική λογιστική για να δημιουργήσουν καλή κοινωνική εικόνα και να ανταποκριθούν στην πίεση της κοινότητας, των επενδυτών και της κυβέρνησης. Επιπλέον, οι μεγάλες επιχειρήσεις διαθέτουν υψηλότερους πόρους και υιοθετούσαν πιο εξελιγμένες τεχνικές λογιστικής διαχείρισης (Margerison et al., 2019). Εμπειρική μελέτη από την Κίνα (Parsa et al., 2021) διερευνά τους κύριους παράγοντες

εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και περιβαλλοντικής αναφοράς και προσδιορίζει τις βασικές θεσμικές πιέσεις και τις επιρροές των ενδιαφερομένων μερών που διαμορφώνουν τις πρακτικές αυτές. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι η κινεζική κυβέρνηση χρησιμοποιεί κοινωνικούς οργανισμούς και κοινωνικούς μεσάζοντες για να διευκολύνει την περιβαλλοντική λογιστική αναφορά στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και να ανταποκριθεί στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές προσδοκίες σε όλες τις περιφέρειες. Η υποβολή εκθέσεων ΕΚΕ και περιβαλλοντικής λογιστικής βοηθά τις εταιρείες να αποκτήσουν πολιτική νομιμότητα στο εσωτερικό, διατηρώντας παράλληλα τη νομιμότητά τους στις παγκόσμιες αγορές.

Αρκετές διεθνείς μελέτες αναδεικνύουν μια θετική σχέση μεταξύ της κερδοφορίας και της περιβαλλοντικής αναφοράς. Ο Saha (2018) διερευνά τους καθοριστικούς παράγοντες των δαπανών της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και των γνωστοποιήσεων ΕΚΕ από τις εμπορικές τράπεζες του Μπαγκλαντές. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι οι δαπάνες ΕΚΕ εξαρτώνται από το μέγεθος, την ηλικία, την αγοραία αξία και το ποσοστό κυβερνητικής ιδιοκτησίας των τραπεζών ιδιοκτησία. Οι γνωστοποιήσεις ΕΚΕ εξαρτώνται από τις δαπάνες ΕΚΕ, την κερδοφορία, την ηλικία, την κρατική ιδιοκτησία και την ισλαμική συμμόρφωση. Οι Ayu et al. (2020) διερευνούν την επίδραση του γνωστοποίηση του περιβαλλοντικού κόστους και του κοινωνικού κόστους στη διαμεσολάβηση της οικονομικής απόδοσης και τη διαχείριση κερδών. Χρησιμοποιώντας πρωτογενή δεδομένα από εργαζόμενους σε διεθνείς εταιρείες ενέργειας, οι συγγραφείς επιβεβαιώνουν ότι η γνωστοποίηση του περιβαλλοντικού και κοινωνικού κόστους επηρεάζει σημαντικά την οικονομική απόδοση των επιχειρήσεων. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η αποκάλυψη περιβαλλοντικών και κοινωνικών πληροφοριών μπορεί να δημιουργήσει μεγαλύτερες ευκαιρίες κερδοφορίας για τις εταιρείες καθώς τονίζουν τη μελλοντική ανάπτυξη στους επενδυτές και την κοινότητα.

Άλλες εμπειρικές μελέτες αναφέρουν ότι η βιομηχανία που δραστηριοποιείται μία επιχείρηση είναι σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την υιοθέτηση της περιβαλλοντικής λογιστικής. Για παράδειγμα, οι Deegan and Gordon (1996) αναλύουν τις πρακτικές περιβαλλοντικής γνωστοποίησης σε επιχειρήσεις της Αυστραλίας και τεκμηριώνει ότι οι πρακτικές περιβαλλοντικής δημοσιοποίησης που υιοθετήθηκαν από το εξεταζόμενο δείγμα είναι επιλογή των επιχειρήσεων για την προώθηση των θετικών πτυχών των περιβαλλοντικών τους επιδόσεων. Δεύτερον, η περιβαλλοντική γνωστοποίηση αυξάνεται σημαντικά με την πάροδο του χρόνου ως αποτέλεσμα της προφανούς αύξησης της κοινωνικής ανησυχίας σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα. Τέλος, η έκταση της εταιρικής περιβαλλοντικής δημοσιοποίησης συνδέεται θετικά με την ανησυχία των περιβαλλοντικών ομάδων για τις περιβαλλοντικές

επιδόσεις εταιρειών σε συγκεκριμένους κλάδους. Οι Cormier and Gordon (2001) εξετάζουν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις που βρίσκονται στις ετήσιες εκθέσεις των επιχειρήσεων και πώς αυτές οι γνωστοποιήσεις διαφοροποιούνται μεταξύ των δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων. Τα κυριότερα ευρήματα είναι ότι το ιδιοκτησιακό καθεστώς και το μέγεθος επηρεάζουν το μέγεθος της κοινωνικής και περιβαλλοντικής αποκάλυψης. Επιπλέον, η περιβαλλοντική αναφορά τείνει να επεκτείνεται περισσότερο σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες βιομηχανίες όπως το φυσικό αέριο, τα χημικά, κλπ. Ομοίως, οι Christ and Burritt (2013) επιβεβαιώνουν ότι οι περιβαλλοντικά ευαίσθητες βιομηχανίες τείνουν να εφαρμόζουν σε μεγαλύτερο βαθμό πρακτικές περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς σε σχέση με άλλες βιομηχανίες των οποίων οι λειτουργίες έχουν δυνητικά λιγότερο αντίκτυπο στο περιβάλλον. Τα αποτελέσματα από ένα δείγμα τριών βιομηχανιών υποδηλώνουν ότι οι συμμετέχοντες στην αγορά αξιολογούν τις σιωπηρές περιβαλλοντικές υποχρεώσεις σε εταιρείες χαρτοπολτού και χαρτιού, χημικών προϊόντων και διυλιστήρια πετρελαίου. Όσο περισσότερο ρυπαίνουν αυτές οι επιχειρήσεις, τόσο μεγαλύτερη είναι η έκταση των σιωπηρών περιβαλλοντικών τους υποχρεώσεων. Ασθενέστερα στοιχεία παρέχονται για τις εταιρείες χάλυβα, μετάλλων και εξόρυξης (Cormier and Magnan, 1997).

3.1.2 Ευαισθητοποίηση των ανώτερων στελεχών

Ο ρόλος της λογιστικής διαχείρισης στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της οικονομικής απόδοσης μέσω της ενισχυμένης λογοδοσίας εξετάζεται από τους Chang and Deegan (2008). Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι συχνά δεν λαμβάνεται υπόψη η διαχείριση του περιβαλλοντικού κόστους, γεγονός που οφείλεται εν μέρει στην αντιληπτή έλλειψη εκτίμησης από τα ανώτερα στελέχη του της έκταση των περιβαλλοντικών δαπανών που προκύπτουν. Περαιτέρω, ελλείπει σχετικών πληροφοριών για το περιβαλλοντικό κόστος, δεν προωθεί ιδιαίτερα την περιβαλλοντική βιωσιμότητα αν και συνολικά θεωρείται σημαντική, Ως εκ τούτου, οι στάσεις της διοίκησης και η ευαισθητοποίηση των ανωτέρων στελεχών διοίκησης επηρεάζουν την υιοθέτηση της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Η περιβαλλοντική στρατηγική διακρίνεται σε δύο τύπους: (1) στην παθητική περιβαλλοντική στρατηγική που αναφέρεται στην απρόθυμη συμμόρφωση με τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς και (2) στην προορατική περιβαλλοντική στρατηγική που αναφέρεται στην τεχνολογική καινοτομία, την ανάπτυξη πράσινων προϊόντων, την αλλαγή λογιστικού συστήματος, κλπ. (Ryszko, 2016). Οι Kokubu and Nashioka (2005) αναφέρουν ότι η

ευαισθητοποίηση των ανώτερων διευθυντικών στελεχών είναι σημαντικό στοιχείο για την εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής διότι επηρεάζει την επιλογή περιβαλλοντικής πολιτικής και στρατηγικής στις επιχειρησιακές δραστηριότητες. Όταν οι διευθυντές γνωρίζουν τα οφέλη της περιβαλλοντικής λογιστικής, είναι πιο πρόθυμοι να εφαρμόσουν προληπτικές περιβαλλοντικές στρατηγικές για την παροχή περισσότερων περιβαλλοντικών πληροφοριών με στόχο την ελαχιστοποίηση του λειτουργικού κόστους και την προσέλκυση καταναλωτών μέσω πράσινων προϊόντων. Αντιθέτως, η αντιληπτή περιβαλλοντική αβεβαιότητα επηρεάζει την περιβαλλοντική στρατηγική και την εφαρμογή περιβαλλοντικής διαχείρισης καθώς περιορίζει την ευαισθητοποίηση για την περιβαλλοντική συμπεριφορά των ενδιαφερομένων μερών, τις αλλαγές στις περιβαλλοντικές πολιτικές της κυβέρνησης και τις αλλαγές στις περιβαλλοντικές τεχνολογίες (Agbejule, 2005).

Γενικότερα, το μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό κλίμα έχει οδηγήσει πολλούς οργανισμούς να υιοθετήσουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και κοινωνική ευθύνη. Οι Greenwood et al. (2012) εξετάζουν συγκεκριμένα τον ρόλο των περιβαλλοντικών διαχειριστών στην προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της κοινωνικής ευθύνης με στόχο τον προσδιορισμό του βαθμού στον οποίο διάφορα τμήματα ή λειτουργικές μονάδες μέσα σε έναν οργανισμό μπορούν να αναλάβουν περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν ότι οι περιβαλλοντικοί διαχειριστές είναι σε θέση να παίξουν κρίσιμο ρόλο στην προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της κοινωνικής ευθύνης στους οργανισμούς τους. Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχει διαφορά μεταξύ του ρόλου που αναφέρουν οι περιβαλλοντικοί διαχειριστές ότι είναι προετοιμασμένοι να παίξουν και οι αντιλήψεις του ρόλου τους που έχουν οι άλλοι στον οργανισμό. Ενώ οι διαχειριστές περιβάλλοντος αναφέρουν ότι θα υποστήριζαν ή θα έπαιζαν σημαντικό ρόλο σε 18 από τα 35 στοιχεία δράσης τα οποία ερευνήθηκαν, επαγγελματίες από άλλες λειτουργικές μονάδες θεωρούν ότι οι περιβαλλοντικοί διαχειριστές εμπλέκονται μόνο σε μερικούς βασικούς τομείς που επικεντρώνονται στα παραδοσιακά περιβαλλοντικά ζητήματα που σχετίζονται με την πρόληψη της ρύπανσης και τη διαχείριση αποβλήτων. Αυτό υποδηλώνει ότι οι περιβαλλοντικοί διαχειριστές έχουν την ικανότητα να διαδραματίσουν έναν πολύ ευρύτερο ρόλο στις προσπάθειες βιωσιμότητας και κοινωνικής ευθύνης του οργανισμού, αλλά ενδέχεται να μην αξιοποιηθούν πλήρως με αυτή την ικανότητα λόγω της αντιληπτής αβεβαιότητας των υπολοίπων μελών του οργανισμού σχετικά με τον ρόλο τους.

Η οικολογική καινοτομία συμβάλλει στη μείωση του κόστους και των επιπτώσεων στο περιβάλλον και τα ανώτερα στελέχη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην όλη διαδικασία της

επιχειρηματικής καινοτομίας. Ωστόσο, είναι ασαφές εάν και σε ποιο βαθμό η περιβαλλοντική συνείδηση των στελεχών επηρεάζει την οικολογική καινοτομία. Για τον λόγο αυτόν, οι Sun and Sun (2021) εξετάζουν τη μεσολαβητική επίδραση της ευελιξίας των πόρων στον αντίκτυπο της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης στην οικολογική καινοτομία. Χρησιμοποιώντας έρευνες που συλλέχθηκαν από 162 κινεζικές μεταποιητικές εταιρείες, οι συγγραφείς διαπιστώνουν ότι η περιβαλλοντική λογιστική έχει θετικό αντίκτυπο στη οικολογική καινοτομία. Από την προοπτική της ευαισθητοποίησης των διευθυντών φαίνεται ότι είναι κύριος μοχλός για την προώθηση και ανάπτυξη της οικολογικής καινοτομίας. Ομοίως μελέτη των Yang and Liu (2021) εξετάζει τον αντίκτυπο της πράσινης περιβαλλοντικής συνείδησης και της στρατηγικής ευφυΐας των διοικητικών στελεχών στη διαμόρφωση στρατηγικών εταιρικής καινοτομίας πράσινων προϊόντων και τη σχέση τους με την απόδοση μάρκετινγκ. Ως παράγοντες που επηρεάζουν την καινοτομία, η πράσινη περιβαλλοντική συνείδηση και η στρατηγική ευφυΐα επηρεάζουν τη διαμόρφωση και την εφαρμογή εταιρικών στρατηγικών καινοτομίας πράσινων προϊόντων, προωθώντας έτσι την εταιρική απόδοση. Σύμφωνα με την ανάλυση παλινδρόμησης 367 ερωτηματολογίων από επιχειρήσεις που ρυπαίνουν έντονα, αποκαλύπτεται ότι η πράσινη περιβαλλοντική συνείδηση των διαχειριστών συσχετίζεται θετικά με την τεχνολογική καινοτομία πράσινων προϊόντων και τον σχεδιασμό στρατηγικών καινοτομίας. Επιπλέον, η εφαρμογή στρατηγικών καινοτομίας πράσινων προϊόντων προωθεί άμεσα τη βελτίωση της απόδοσης του μάρκετινγκ.

Από την άλλη πλευρά, όπως εξηγούν οι Kong et al. (2022), η περιβαλλοντική αβεβαιότητα είναι παράγοντας που ενθαρρύνει την εφαρμογή της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης, αλλά προϋποθέτει την ενημέρωση των ανώτερων στελεχών σχετικά με το περιβαλλοντικό κόστος. Η εφαρμογή της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης απαιτεί από τις επιχειρήσεις να ξοδεύουν σημαντικούς οικονομικούς πόρους για την αναδιάρθρωση του πληροφοριακού συστήματος λογιστικής, την εκπαίδευση των εργαζομένων με περιβαλλοντικές γνώσεις, και την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεμάτων στο λογιστικό σύστημα. Στο ίδιο πλαίσιο, οι Huang et al. (2019) διεξάγουν μια εμπειρική μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των CEOs στην τεχνολογική καινοτομία. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνουν ένα μεγάλο δείγμα με 7615 παρατηρήσεις από κινεζικές εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο μεταξύ των ετών 2003 και 2014. Τα εμπειρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η περιβαλλοντική συνείδηση ενός Διευθύνοντος Συμβούλου έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στην τεχνολογική καινοτομία της επιχείρησής του. Οι περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένοι CEO θα επενδύσουν περισσότερα στην έρευνα και την ανάπτυξη (E&A) και θα αποκτήσουν

περισσότερα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, βοηθώντας τις επιχειρήσεις τους να επιτύχουν υψηλότερη αποτελεσματικότητα της τεχνολογικής καινοτομίας. Επιπλέον, η περιβαλλοντική συνείδηση ενός Διευθύνοντος Συμβούλου έχει σημαντικότερο αντίκτυπο στην τεχνολογική καινοτομία εάν η επιχείρησή υπόκειται σε υψηλότερο επίπεδο παρακολούθησης και γνωστοποίησης των περιβαλλοντικών πολιτικών.

3.1.3 Πίεση από τα ενδιαφερόμενα μέρη

Η πίεση των μετόχων, των πελατών και των περιβαλλοντικών οργανώσεων επηρεάζει την εφαρμογή της περιβαλλοντικής λογιστικής. Οι περιβαλλοντικές πληροφορίες είναι απαραίτητες για τη λήψη αποφάσεων από τους μετόχους, ώστε οι μέτοχοι να μπορούν να ζητούν από τις επιχειρήσεις να δημοσιεύουν περιβαλλοντικές εκθέσεις. Οι Wilmshurst and Frost (2000) υπογραμμίζουν ότι το δικαίωμα ενημέρωσης των μετόχων είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για την αποκάλυψη περιβαλλοντικών πληροφοριών. Η ευαισθητοποίηση των επενδυτών για την πράσινη κατανάλωση μπορεί να δημιουργήσει πίεση στις επιχειρήσεις να εφαρμόσουν περιβαλλοντικές ευθύνες μέσω της περιβαλλοντικής λογιστικής. Οι Liu and Anbumozhi (2009) αναφέρουν ότι οι περιβαλλοντικές πληροφορίες συσχετίζονται θετικά με τη δημοσιοποίηση των εισηγμένων εταιρειών για τα δεδομένα εκπομπών ρύπων, αυξάνοντας έτσι το επίπεδο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινότητας στις αντίστοιχες περιοχές. Ο Ball (2005) διερευνά την περιβαλλοντική λογιστική από την άποψη της μακροπρόθεσμης κοινωνικής μετάβαση προς την αειφόρο ανάπτυξη και διαπιστώνει ότι η περιβαλλοντική λογιστική τείνει να χρησιμοποιείται για την προώθηση μιας τέτοιας αλλαγής.

Εμπειρική μελέτη από το Βιετνάμ (Nguyen, 2020) διερευνά την επίδραση παραγόντων στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής λογιστικής χρησιμοποιώντας δείγμα 149 ατόμων με γνώση περιβαλλοντικών πληροφοριών σε επιχειρήσεις εξόρυξης στην επαρχία Binh Dinh. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την επιρροή πέντε διαφορετικών παραγόντων στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής λογιστικής - πίεση των ενδιαφερομένων μερών, εταιρικά χαρακτηριστικά, καταναγκαστική πίεση κυβερνητικών φορέων, περιβαλλοντική συνείδηση των ανώτερων διευθυντικών στελεχών, και προσόντα λογιστών περιβαλλοντικής λογιστικής. Ενώ η πίεση των ενδιαφερομένων μερών έχει αμελητέα επιρροή, οι υπόλοιποι τέσσερις παράγοντες έχουν σημαντική επίδραση στην εφαρμογή περιβαλλοντικής λογιστικής στις εξεταζόμενες επιχειρήσεις εξόρυξης.

Οι Mata et al. (2018) παρουσιάζουν μια βιβλιογραφική ανασκόπηση περιβαλλοντικών εκθέσεων με βάση εργασίες που δημοσιεύτηκαν σε 20 περιοδικά λογιστικής μεταξύ 2006 και 2015 με στόχο την κατανόηση να συμβάλλουν στην αντανάκλαση της τελευταίας τεχνολογίας της έρευνας στην κοινωνική και περιβαλλοντική λογιστική. Τα κίνητρα για την περιβαλλοντική αναφορά είναι εγγενή και σχετίζονται με τη διαχείριση της φήμης του οργανισμού, το μέγεθος της εταιρείας, την πίεση των ενδιαφερομένων μερών, τα περιβαλλοντικά ατυχήματα, νομοθετικές εισροές ή επειδή ο οργανισμός διαθέτει σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Γενικότερα, είναι παγκόσμιο φαινόμενο οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε δραστηριότητες που σχετίζονται με το περιβάλλον να εκμεταλλεύονται πόρους για να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους. Κύριο μέλημά τους είναι η προστασία της στιβάδας του όζοντος, αποφεύγοντας έτσι την περιβαλλοντική ζημιά και την εξάντληση των πόρων. Αυτή η περιβαλλοντική ανησυχία αφορά όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι διαχειριστές, οι μέτοχοι και οι πιθανοί επενδυτές, παράγοντες που θέλουν να γνωρίζουν ποιες προσπάθειες κάνουν οι επιχειρήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της δημοσιοποίησης της περιβαλλοντικής λογιστικής, οι πληροφορίες θεωρούνται ως εργαλείο για να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των συνδεδεμένων μερών και να αυξήσουν το κύρος και το εμπορικό σήμα τους στην παραγωγή και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες (La Soa, 2019). Στο ίδιο πλαίσιο, οι Harjoto and Laksmana (2018) διαπιστώνουν ότι η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου και ιδιαίτερα χαμηλότερο κόστος ιδίων κεφαλαίων. Το κόστος του χρέους αυξάνεται επειδή οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται τον χαμηλότερο κίνδυνο για να αυξήσουν τη μόχλευση τους.

3.2 Περιβαλλοντική λογιστική και περιβαλλοντικές επιδόσεις

Σε πολλές περιπτώσεις, οι σύγχρονοι οργανισμοί επιλέγουν να προσαρμόσουν την οργανωτική τους κουλτούρα με στόχο να διευκολύνουν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής ατζέντας. Όπως αναφέρουν οι da Silva Monteiro and Aibar-Guzmán (2010), η διαδικασία της οργανωτικής αλλαγής ενδέχεται να ενισχύσει τον ρόλο της λογιστικής ως μηχανισμού αλλαγής, αλλά όχι σε όλες τις περιπτώσεις. Η μελέτη αναφέρει τα αποτελέσματα μιας μελέτης περίπτωσης που διεξήχθη μεταξύ 2006 και 2009 με στόχο να προσδιοριστεί ποια κατηγορία αντανάκλα τις περισσότερες από τις αλλαγές που εισήχθησαν για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών θεμάτων. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι η αλλαγή δεν είναι ένα ομοιογενές

φαινόμενο και επιβεβαιώνουν τα ευρήματα προηγούμενων μελετών που διαπίστωσαν ότι η λογιστική δεν έπαιξε σημαντικό ρόλο στην διαδικασία οργανωτικής αλλαγής στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής ατζέντας.

Οι Iqbal et. al (2013) εξετάζουν τη θεωρία και τη νομιμότητα των ενδιαφερομένων μερών και την οικολογική αποδοτικότητα που σχετίζεται με την επίδραση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής λογιστικής και των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Επιπλέον, διερευνούν την περιβαλλοντική γνωστοποίηση ως διαμεσολάβηση στην αξία της εταιρείας. Το ερευνητικό δείγμα αποτελείται από 59 εταιρείες που επιλέχθηκαν με τεχνική σκόπιμης δειγματοληψίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η εφαρμογή περιβαλλοντικής λογιστικής μπορεί να επηρεάσει την αξία της εταιρείας μέσω της γνωστοποίησης περιβαλλοντικών πληροφοριών. Επιπλέον, η περιβαλλοντική απόδοση επηρεάζει την αξία της εταιρείας και την αποκάλυψη περιβαλλοντικών πληροφοριών.

Οι Solovida and Latan (2017) υποστηρίζουν ότι η περιβαλλοντική στρατηγική μπορεί να επηρεάσει άμεσα τις περιβαλλοντικές επιδόσεις μέσω της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης. Συλλέγοντας απαντήσεις από δείγμα γενικών διευθυντών, οικονομικών διευθυντών, και διευθυντών περιβάλλοντος σε εταιρεία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο της Ινδονησίας, οι συγγραφείς αναφέρουν ότι υπάρχει θετική και σημαντική επίδραση των περιβαλλοντικών στρατηγικών στην περιβαλλοντικές επιδόσεις των επιχειρήσεων και ότι ο ρόλος της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης μπορεί να μεσολαβεί στη σχέση των μεταβλητών αυτών. Τα ευρήματα χρησιμεύουν ως ειδική αναφορά για τη χάραξη πολιτικής στις επιχειρήσεις ώστε να βελτιώνουν συνεχώς τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις καθώς απεικονίζει τις δυνατότητες των περιβαλλοντικών στρατηγικών και της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης.

Εμπειρική μελέτη (Latan et al., 2018) εξετάζει την επίδραση του συνδυασμού εταιρικής περιβαλλοντικής στρατηγικής, δέσμευσης ανώτατης διοίκησης και περιβαλλοντικής αβεβαιότητας, με έμφαση στο ρόλο της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης στην εταιρική περιβαλλοντική απόδοση. Συλλέγοντας δεδομένα από 107 εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο της Ινδονησίας, η μελέτη δείχνει ότι υπάρχει θετική και σημαντική επιρροή μεταξύ των οργανωτικών πόρων (εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική, δέσμευση ανώτατης διοίκησης και περιβαλλοντική αβεβαιότητα) και της χρήσης της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης, κάτι που με τη σειρά του μπορεί να βελτιώσει την περιβαλλοντική απόδοση των εταιρειών. Αυτά τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η λογιστική περιβαλλοντικής διαχείρισης είναι ένα χρήσιμο και σημαντικό εργαλείο για την παροχή πληροφοριών για την επίτευξη ανώτερης

εταιρικής περιβαλλοντικής απόδοσης. Επιπλέον, όσον αφορά την αντιληπτή περιβαλλοντική αβεβαιότητα, οι εταιρείες είναι σε θέση να διαχειριστούν εργαλεία λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης και να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις.

Μελέτη των Phan et al. (2018) εξετάζει την έκταση χρήσης της διαχείρισης περιβαλλοντικής δραστηριότητας χρησιμοποιώντας τα τρία επίπεδα ανάλυσης - ανάλυση περιβαλλοντικής δραστηριότητας, ανάλυση κόστους περιβαλλοντικής δραστηριότητας, και περιβαλλοντική κοστολόγηση βάσει δραστηριότητας. Οι συγγραφείς συλλέγουν δεδομένα από 208 αυστραλιανούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βιομηχανίες και διαπιστώνουν ότι υπάρχει σχετικά υψηλός βαθμός χρήσης ανάλυση περιβαλλοντικής δραστηριότητας, αλλά χαμηλός βαθμός χρήσης ανάλυση κόστους περιβαλλοντικής δραστηριότητας, και περιβαλλοντική κοστολόγηση βάσει δραστηριότητας. Επιπλέον, οι οργανισμοί που χρησιμοποιούν κάθε επίπεδο διαχείρισης περιβαλλοντικής δραστηριότητας σε μεγαλύτερο βαθμό έχουν υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικής απόδοσης.

Οι Şimsek and Ozturk (2021) αξιολογούν τον αντίκτυπο των περιβαλλοντικών λογιστικών προσεγγίσεων των επιχειρήσεων στη συνολική απόδοση των επιχειρήσεων, πραγματοποιώντας μελέτη σε επιχειρήσεις στην Οργανωμένη Βιομηχανική Ζώνη Beylikdüzü της Κωνσταντινούπολης. Ως αποτέλεσμα της μελέτης, διαπιστώνεται ότι υπάρχει αμοιβαία σημαντική σχέση μεταξύ του περιβαλλοντικής λογιστικής και της περιβαλλοντικής απόδοσης των επιχειρήσεων. Ωστόσο, οι περιβαλλοντικές λογιστικές προσεγγίσεις των εταιρειών που καλύπτονται από τη μελέτη βρέθηκαν σε χαμηλό επίπεδο.

Εμπειρική μελέτη (Sumiati et al., 2022) διερευνά την επίδραση της πράσινης λογιστικής και της περιβαλλοντικής απόδοσης στην κερδοφορία χρησιμοποιώντας τις ετήσιες εκθέσεις και τις εκθέσεις βιωσιμότητας 107 εισηγμένων εταιρειών στο Χρηματιστήριο της Ινδονησίας. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, είναι δυνατόν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι, ενώ η χρήση της πράσινης λογιστικής είναι εθελοντική, ο αντίκτυπός της στην κερδοφορία είναι μεγαλύτερη από αυτή των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Τα αποτελέσματα εξηγούν πώς μία εταιρεία μπορεί να βελτιώσει την περιβαλλοντική απόδοση κόστους, έτσι ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για την εξέταση της εταιρείας πριν από τον προσδιορισμό του αναμενόμενου επιπέδου κερδοφορίας.

Στο πλαίσιο των αναπτυσσόμενων χωρών, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) είναι σε θέση να έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην απαλλαγή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης μέσω των συνηθισμένων πιέσεων που ασκούνται από τις ΜΚΟ και τα διάφορα δίκτυά τους. Οι Adeyemi

et al. (2020) εξετάζουν τον αντίκτυπο των ΜΚΟ στις περιβαλλοντικές αναφορές των εισηγμένων κατασκευαστικών εταιρειών στο Χρηματιστήριο της Νιγηρίας. Χρησιμοποιώντας δευτερογενή δεδομένα από ετήσιες εκθέσεις 10 επιλεγμένων βιομηχανικών εταιρειών για την περίοδο 2010–2019, οι συγγραφείς αποκαλύπτουν ότι η περιβαλλοντική αναφορά και το κόστος εταιρικής κοινωνικής ευθύνης δεν έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην απόδοση περιουσιακών στοιχείων (ROA) και το καθαρό περιθώριο κέρδους.

3.3 Περιβαλλοντική λογιστική και περιβαλλοντικός κίνδυνος

Οι δεσμοί μεταξύ συστημάτων λογιστικής διαχείρισης και εξωτερικών γνωστοποιήσεων έχουν ληφθεί υπόψη σε πρόσφατες ανασκοπήσεις της βιβλιογραφίας της λογιστικής διαχείρισης. Ο Otley (2001) υποστηρίζει ότι η λογιστική διαχείρισης έχει γίνει πιο στρατηγική και έχει προσθέσει τις έννοιες του να είσαι: στραμμένη προς το μέλλον, ανησυχία για τον προγραμματισμό, εξωτερικά εστιασμένη, με επίκεντρο την αξία και με προσοχή σε άλλες πτυχές της αλυσίδας αξίας. Αυτό επαναλαμβάνεται στον DeLoach (2000) όπου υποστηρίζεται ότι η επιτυχημένη διαχείριση οργανωτικού κινδύνου απαιτεί μια μετατόπιση από τις συμβατικές πρακτικές προς χαρακτηριστικά που ταυτίζονται επίσης με τη λογιστική στρατηγικής διαχείρισης.

Οι διαθέσιμες πληροφορίες της περιβαλλοντικής λογιστικής είναι πιθανό να επηρεάσουν την προθυμία των διαχειριστών να λάβουν υπόψη τους περιβαλλοντικούς παράγοντες κατά τη λήψη αποφάσεων για επενδύσεις και να κάνουν περιβαλλοντικές επενδύσεις για την αποφυγή μελλοντικών περιβαλλοντικών κινδύνων. Πειραματική μελέτη στην αυστραλιανή υπεράκτια βιομηχανία πετρελαίου διαπιστώνει μια θετική σχέση μεταξύ των πληροφοριών που δημοσιοποιούνται και του αντίκτυπου στη λήψη αποφάσεων για τις περιβαλλοντικές επενδύσεις από τους διαχειριστές, οι οποίοι γίνονται πιο πρόθυμοι να λάβουν επενδυτικές αποφάσεις που λαμβάνουν υπόψη το περιβάλλον και το μέλλον μείωση του περιβαλλοντικού κινδύνου (Schaltegger et al., 2008).

Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά η ανησυχία για τους κινδύνους που εγκυμονεί η περιβαλλοντική κρίση, ειδικά σε σχέση με την υπαρξιακή απειλή από την κλιματική αλλαγή. Στην πράξη, αυτό σημαίνει αυξανόμενη ζήτηση για περιβαλλοντικές λογιστικές υπηρεσίες όχι μόνο σε σχέση με τις συμβουλές εσωτερικής διαχείρισης, αλλά και σε σχέση με εξωτερικά πρότυπα αναφοράς για τη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων. Για να αντιμετωπίσει αυτές τις πιέσεις, η έρευνα και η πρακτική της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης αναπτύχθηκε

για την παροχή λεπτομερών λογιστικών συμβουλών για τη διαχείριση και γνωστοποίηση εκπομπών άνθρακα, τη διαχείριση και αναφορά υδάτων, τη ροή υλικών και τη διαχείριση αποβλήτων στο πλαίσιο μιας κυκλικής οικονομίας (Qian et al., 2018). Σε κάθε περίπτωση, η πρακτική της λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης θα πρέπει να συνδέεται στενά με τον εντοπισμό ευκαιριών που προκύπτουν από τις συνεχώς μεταβαλλόμενες παγκόσμιες και τοπικές πιέσεις των ενδιαφερομένων για τη μείωση των περιβαλλοντικών κινδύνων σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, τις περιφερειακές και εθνικές συμφωνίες. Με τον τρόπο αυτόν, η περιβαλλοντική λογιστική συμβάλλει στην υποστήριξη τόσο για την επίλυση προβλημάτων όσο και για την αναζήτηση ευκαιριών, όπου οι οργανισμοί στοχεύουν να μεταμορφώσουν τις δραστηριότητές τους στις λειτουργίες, τις αλυσίδες εφοδιασμού και το χαρτοφυλάκιο προϊόντων-υπηρεσιών (Burritt et al., 2019).

Η διαχείριση κινδύνου και η διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου αναγνωρίζονται ως αναπόσπαστο μέρος της ορθής πρακτικής διαχείρισης. Για να είναι πιο αποτελεσματική, η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων πρέπει να γίνει μέρος της κουλτούρας του οργανισμού, να ενσωματωθεί στη φιλοσοφία, τις πρακτικές και τα σχέδια και τις διαδικασίες επικοινωνίας του αντί να εφαρμόζεται ως ξεχωριστό πρόγραμμα (Burritt, 2005). Υπό το πρίσμα αυτό, μελέτη των Senn and Giordano-Spring (2020) εξετάζει τον ρόλο των εμπιστευτικών πληροφοριών στις λογιστικές περιβαλλοντικές γνωστοποιήσεις. Συλλέγοντας πληροφορίες σχετικά με τις εταιρικές αποφάσεις και πρακτικές που σχετίζονται με τα δεδομένα που γνωστοποιούνται στις ετήσιες εκθέσεις, η μελέτη διερευνά πώς η καθοδήγηση των κανονισμών επηρεάζει και διαμορφώνει τις στρατηγικές γνωστοποίησης. Εφαρμόζοντας μελέτη πολλαπλών περιπτώσεων που επικεντρώνεται σε οκτώ γαλλικές εισηγμένες εταιρείες σε ευαίσθητους κλάδους και συλλέγοντας δεδομένα μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων με 20 βασικά στελέχη που ανήκουν σε αυτές τις εταιρείες, οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η γνωστοποίηση των περιβαλλοντικών λογιστικών πληροφοριών βρίσκεται σε σχετικά αρχικό στάδιο. Οι αδύναμοι ορισμοί και η κακή καθοδήγηση στους κανονισμούς εξηγούν τους περιορισμούς στη γνωστοποίηση και προκαλούν ερμηνευτικές στρατηγικές ανάλογα με το είδος των δεδομένων που πρέπει να γνωστοποιούνται στις ετήσιες εκθέσεις των εταιρειών.

Ο Πίνακας 3-1 παρουσιάζει από ποιες μελέτες έχουν αντληθεί ή προσαρμοστεί οι ερωτήσεις.

Πίνακας 3-1 Ερωτήσεις και σχετικές μελέτες

α/α	Συγγραφείς	Ερευνητικό αντικείμενο	Μέθοδος	Χώρα	Βασικό Συμπέρασμα	Ερωτήσεις
1	Sloan et al. (2005)	Αξιολογεί τις στάσεις των ξενοδόχων σε θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Καθορίζει τους παράγοντες που παρακινούν και εμποδίζουν την εισαγωγή πολιτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης.	Ερωτηματολόγια	Γερμανία	Η περιβαλλοντική πολιτική είναι απαραίτητη. Τα υγιή συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης θα είχαν θετική επίδραση στην αντίληψη των πελατών για το ξενοδοχείο.	1 έως 9
2	Liu and Anbumozhi (2009)	Προσδιορίζει τους παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο γνωστοποίησης των εταιρικών περιβαλλοντικών πληροφοριών με βάση τη θεωρία των ενδιαφερομένων μερών.	Συλλογή δευτερογενών δεδομένων	Κίνα	Η περιβαλλοντική ευαισθησία και το μέγεθος της εταιρείας είναι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποκάλυψη περιβαλλοντικών πληροφοριών. Η οικονομική απόδοση δεν σχετίζεται σημαντικά με τις δραστηριότητες περιβαλλοντικής γνωστοποίησης.	10, 11
3	Solovida and Latan (2017)	Περιγράφει τη σχέση μεταξύ περιβαλλοντικής στρατηγικής, λογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης και περιβαλλοντικών επιδόσεων	Ερωτηματολόγια	Ινδονησία	Θετική και σημαντική επίδραση των περιβαλλοντικών στρατηγικών στην περιβαλλοντική απόδοση. Η λογιστική περιβαλλοντική διαχείρισης μπορεί να μεσολαβήσει στη σχέση.	12 έως 17
4	Burritt (2005)	Διερευνά τη σχέση μεταξύ λογιστικών πληροφοριών περιβαλλοντικής διαχείρισης και διαχείρισης περιβαλλοντικού κινδύνου	Βιβλιογραφική ανασκόπηση	Αυστραλία	Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων πρέπει να γίνει μέρος της κουλτούρας του οργανισμού και να ενσωματωθεί στη φιλοσοφία του αντί να εφαρμόζεται ως ξεχωριστό πρόγραμμα.	18 έως 21
5	Rounaghi, 2019	Να εξεταστεί η αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής ρύπανσης μέσω της περιβαλλοντικής λογιστικής	Βιβλιογραφική ανασκόπηση	Ιράν	Οι πρακτικές περιβαλλοντικής λογιστικής εφαρμόζονται κυρίως για τη συμπερίληψη του περιβαλλοντικού κόστους στη χρηματοοικονομική στρατηγική	18 έως 21
6	Senn and Giordano, 2020	Να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις απόψεις των εμπιστευτικών πληροφοριών για τις περιβαλλοντικές λογιστικές γνωστοποιήσεις.	Ημιδομημένες συνεντεύξεις	Γαλλία	Η γνωστοποίηση των περιβαλλοντικών λογιστικών πληροφοριών βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Ωστόσο, οι περιβαλλοντικές δαπάνες και οι γνωστοποιήσεις περιβαλλοντικής ευθύνης συνδέονται εκτενώς.	18 έως 21
7	Harjoto and Laksmana, 2018	Οι εταιρείες με εστίαση στην ΕΚΕ εξισορροπούν τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων μερών, διαθέτοντας πόρους για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών κινδύνων και γνωστοποιώντας τις ενέργειες τους ανάλογα	Ερωτηματολόγια	ΗΠΑ	Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου	10.11 18 έως 21

4. Μεθοδολογία

4.1 Ερευνητικό σχέδιο

Η παρούσα έρευνα εφαρμόζει ποσοτική και ποιοτική ανάλυση με την μέθοδο των ερωτηματολογίων. Οι επιχειρήσεις ανήκουν σε πολλούς διαφορετικούς κλάδους (πχ. εμπόριο, ασφάλειες, κατασκευές, λογιστικά γραφεία, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, βιομηχανία τροφίμων, μεταφορές και άλλες).

4.1.1 Χρήση της μεθόδου του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο είναι το θεμελιώδες στοιχείο σε κάθε δειγματοληπτική έρευνα, αλλά και σε πειράματα, έρευνες πεδίου και άλλες δραστηριότητες που απαιτούνται για τη συλλογή δεδομένων και πληροφοριών. Η κατασκευή ενός ερωτηματολογίου είναι κρίσιμης σημασίας γιατί παρέχει τα ερευνητικά δεδομένα με βάση τις αρχές που πρέπει να ακολουθήσει ο ερευνητής. Το ερωτηματολόγιο είναι το θεμελιώδες στοιχείο σε κάθε δειγματοληπτική έρευνα, αλλά και σε πειράματα, έρευνες πεδίου και άλλες δραστηριότητες που απαιτούνται για τη συλλογή δεδομένων και πληροφοριών.

Η κατασκευή ενός ερωτηματολογίου είναι κρίσιμης σημασίας γιατί παρέχει τα ερευνητικά δεδομένα με βάση τις αρχές που πρέπει να ακολουθεί η έρευνα. Ένα σωστά κατασκευασμένο ερωτηματολόγιο είναι σύντομο και οργανωμένο σωστά. Για παράδειγμα, οι ερωτήσεις μπορεί να είναι είτε κλειστού τύπου, όπου ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει μεταξύ συγκεκριμένων απαντήσεων, είτε ανοιχτού τύπου, όπου οι ερωτώμενοι παρέχουν τις δικές τους απαντήσεις. Η επιλογή της μορφής των ερωτήσεων θα πρέπει να συνεπάγεται αποτελεσματικότητα, ευελιξία, ομοιογένεια και καταλληλότητα στην επεξεργασία δεδομένων (Story and Tait, 2019).

4.1.2 Χρήση της κλίμακας Likert

Η κλίμακα Likert είναι ένα πρακτικό και γρήγορο εργαλείο για την αξιολόγηση των απαντήσεων της έρευνας. Οι κλίμακες Likert αναφέρονται σε τακτικές μεταβλητές στις οποίες η διάταξη μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών είναι ζωτικής σημασίας, έτσι ώστε οι μεγαλύτερες αριθμητικές τιμές να αντιπροσωπεύουν την παρουσία ενός χαρακτηριστικού σε

μεγαλύτερο βαθμό και οι μικρότερες αριθμητικές τιμές την παρουσία του ίδιου χαρακτηριστικού σε μικρότερο βαθμό.

Από την άλλη πλευρά, η κλίμακα Likert έχει επίσης μειονεκτήματα: Πρώτον, ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνονται οι δηλώσεις μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις των συμμετεχόντων (Hasson and Arnetz, 2005). Δεύτερον, το εύρος των απαντήσεων μπορεί να δυσκολέψει ορισμένους από τους συμμετέχοντες να επιλέξουν μια μεμονωμένη απάντηση ή ακόμα και περιοριστική. Και στις δύο περιπτώσεις, οι συμμετέχοντες αναγκάζονται να επιλέξουν μια απάντηση που δεν εκφράζει την πραγματική τους πρόθεση. Τρίτον, η χρήση αθροιστικών αποτελεσμάτων βαθμολόγησης είναι πιθανό να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Για παράδειγμα, όταν οι απαντήσεις υποδεικνύουν ουδετερότητα («Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ»), οι συμμετέχοντες μπορεί να οδηγηθούν σε ουδετερότητα και αναποφασιστικότητα, για να αποφύγουν την επιλογή μιας ακραίας απάντησης. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αδυναμία αποτύπωσης των πιθανών απόψεων και αντιδράσεων και να επηρεάσει την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

Έχει προταθεί να αποκλειστούν οι ουδέτερες απαντήσεις από τις κλίμακες Likert, οι οποίες και πάλι μπορεί να βλάψουν την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, καθώς οι συμμετέχοντες, μη έχοντας την επιλογή να παραμείνουν ουδέτεροι, αναγκάζονται είτε να συμφωνήσουν είτε να διαφωνήσουν (Edwards and Smith, 2014).

4.2 Ερευνητικό δείγμα

Το ερευνητικό δείγμα αποτελείται από 61 άτομα, από τα οποία 13 άτομα (21,3%) είναι κάτω των 25 ετών, 31 άτομα (50,8%) είναι 26 έως 35 ετών, 13 άτομα (21,3%) είναι 36 έως 45 ετών, 2 άτομα (3,3%) είναι 46 έως 55 ετών, και 2 άτομα (3,3%) είναι άνω των 56 ετών. 37 άτομα (6,07%) έχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, 19 άτομα (31,1%) έχουν πτυχίο TEI/AEI, και 5 άτομα (8,2%) έχουν δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αναφορικά με την θέση εργασίας, 51 άτομα (83,6%) είναι λογιστές, 3 άτομα (4,9%) είναι διευθυντές λογιστηρίου, και 7 άτομα (11,5%) είναι ανώτερα διοικητικά στελέχη. Σχετικά με την εργασιακή εμπειρία, 37 άτομα (60,7%) έχουν εργασιακή εμπειρία λιγότερο από 5 έτη, 19 άτομα (31,1%) 6 έως 10 έτη, 3 άτομα (4,9%) 11 έως 20 έτη, και 2 άτομα (3,3%) έχουν εργασιακή εμπειρία άνω των 20 ετών. Το μέγεθος της επιχείρησης κυμαίνεται από 50 εργαζόμενους (38 άτομα ή 62,3%), 51 έως 100 εργαζόμενους (13 άτομα ή 21,3%), 101 έως 200 εργαζόμενους (2 άτομα ή 3,3%), και πάνω από 200 εργαζόμενους (8 άτομα ή 13,1%) (Πίνακας 4-1).

Πίνακας 4-1 Ερευνητικό δείγμα

Ηλικία	Άτομα	%
Κάτω των 25 ετών	13	21,3%
26 έως 35 ετών	31	50,8%
36 έως 45 ετών	13	21,3%
46 έως 55 ετών	2	3,3%
56 ετών και άνω	2	3,3%
Σύνολο	61	100,0%
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Άτομα	%
Δευτεροβάθμια	5	8,2%
Πτυχίο ΤΕΙ/ΑΕΙ	19	31,1%
Μεταπτυχιακό επίπεδο	37	60,7%
Διδακτορικό επίπεδο	0	0,0%
Σύνολο	61	100,0%
Θέση εργασίας	Άτομα	%
Λογιστής	51	83,6%
Διευθυντής λογιστηρίου	3	4,9%
Ανώτερο διοικητικό στέλεχος	7	11,5%
Σύνολο	61	100,0%
Προϋπηρεσία	Άτομα	%
Λιγότερο από 5 έτη	37	60,7%
6 έως 10 έτη	19	31,1%
11 έως 20 έτη	3	4,9%
Πάνω από 20 έτη	2	3,3%
Σύνολο	61	100,0%
Μέγεθος της επιχείρησης	Άτομα	%
Έως 50 εργαζόμενοι	38	62,3%
51 έως 100 εργαζόμενοι	13	21,3%
101 έως 200 εργαζόμενοι	2	3,3%
Πάνω από 200 εργαζόμενοι	8	13,1%
Σύνολο	61	100,0%

4.3 Κατασκευή ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από σύνολο 21 ερωτήσεων, ως ακολούθως:

1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον.
2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον.

3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας.
5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού.
6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων.
7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα.
8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς.
9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας.
10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.
11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.
12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων.
13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα.
14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον.
15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία.
16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους.
17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης.
18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού.
19. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων.
20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.
21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου.

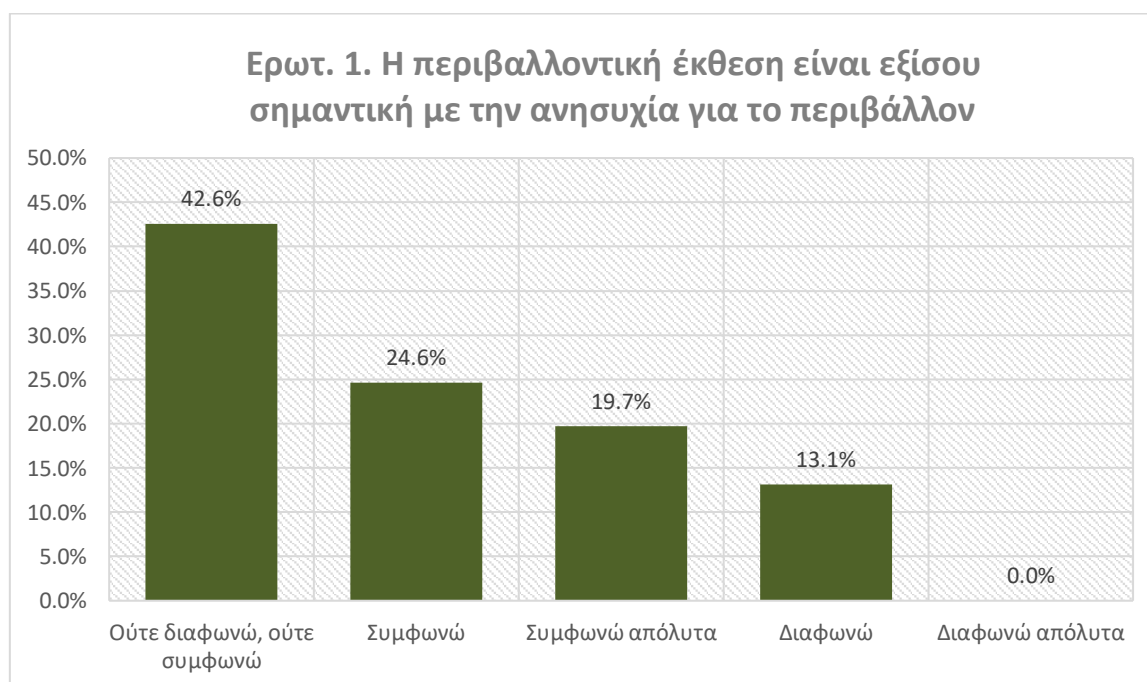
5. Αποτελέσματα

5.1 Επεξεργασία απαντήσεων ερωτηματολογίου

Από τους 61 συμμετέχοντες, 8 άτομα (13,1%) διαφωνούν ότι η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον, 26 άτομα (42,6%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 15 άτομα (24,6%) συμφωνούν, και 12 άτομα (19,7%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-1). Συνολικά 42,6% παραμένουν ουδέτεροι, 24,6% συμφωνούν, 19,7% συμφωνούν απόλυτα, και 13,1% διαφωνούν με την Ερωτ. 1 (Διάγραμμα 5-1).

Πίνακας 5-1 Ερωτ. 1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον

1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Διαφωνώ	8	13,1%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	26	42,6%
Συμφωνώ	15	24,6%
Συμφωνώ απόλυτα	12	19,7%
Σύνολο	61	100,0%

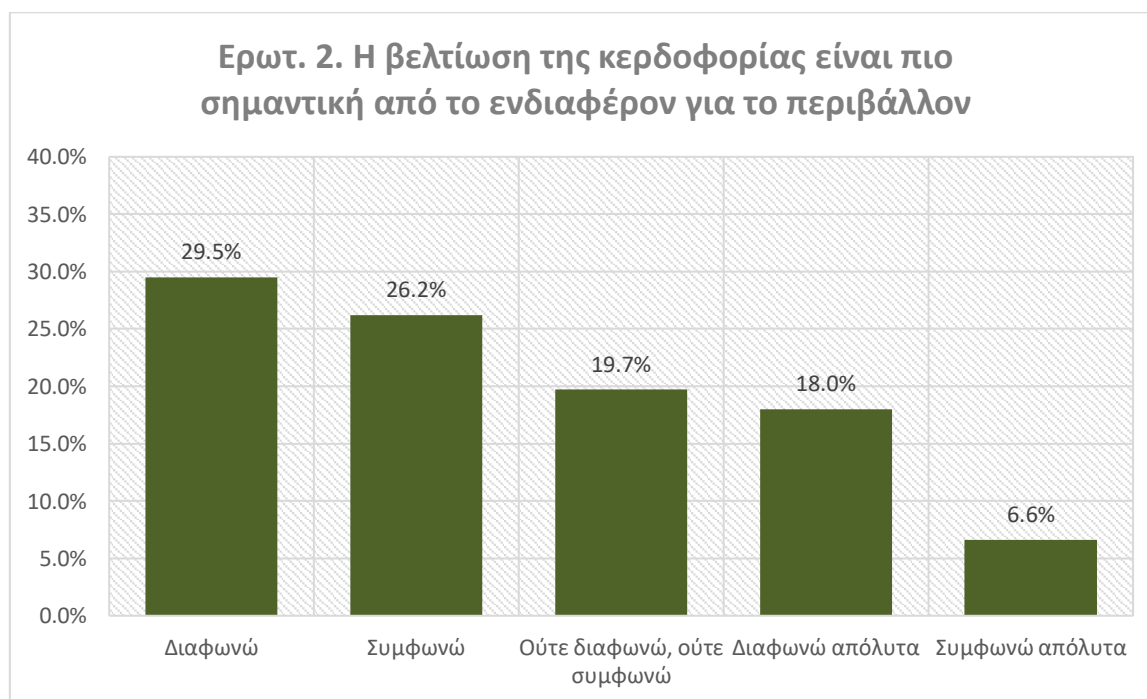

Διάγραμμα 5-1 Ερωτ. 1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον

11 από τα 61 άτομα (18,0%) διαφωνούν απόλυτα ότι η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον, 18 άτομα (29,5%) διαφωνούν, 12 άτομα (19,7%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 16 άτομα (26,2%) συμφωνούν, και 4 άτομα (6,6%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-2). Συνολικά στην Ερωτ. 2., 29,5% των ερωτηθέντων διαφωνούν, 26,2% συμφωνούν, 19,7% παραμένουν ουδέτεροι, 18,0% διαφωνούν απόλυτα, και 6,6% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-2).

Πίνακας 5-2 Ερωτ. 2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον

2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	11	18,0%
Διαφωνώ	18	29,5%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	12	19,7%
Συμφωνώ	16	26,2%
Συμφωνώ απόλυτα	4	6,6%
Σύνολο	61	100,0%

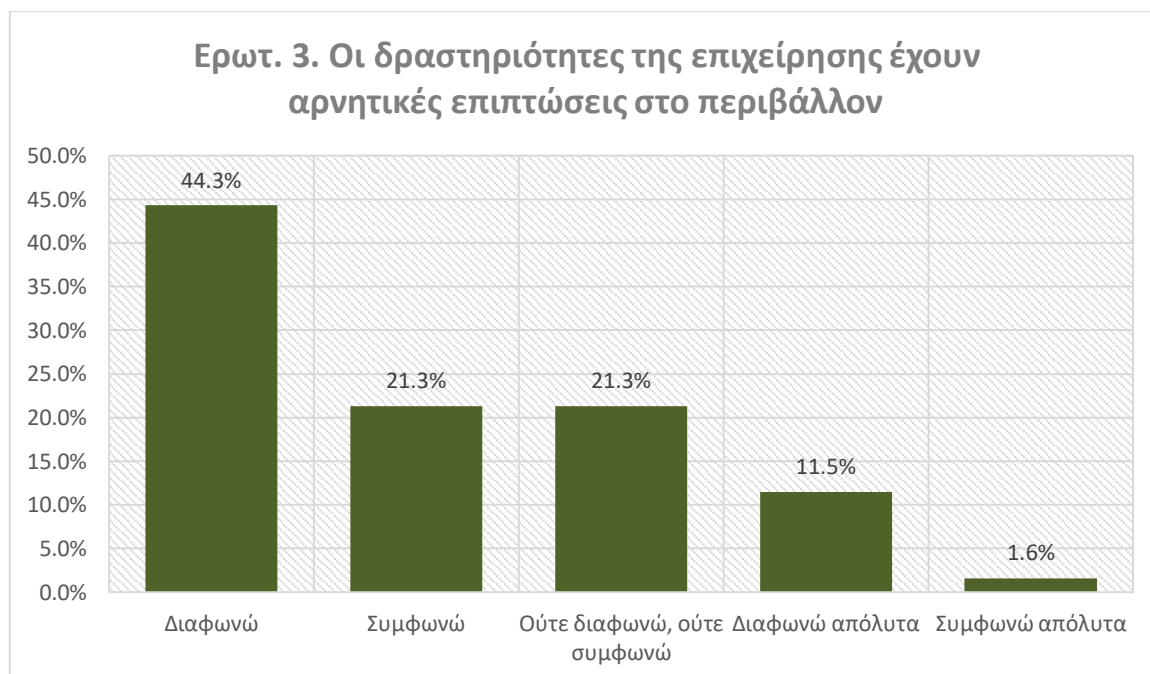

Διάγραμμα 5-2 Ερωτ. 2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον

Αναφορικά με το εάν οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, 7 άτομα (11,5%) διαφωνούν απόλυτα, 27 άτομα (44,3%) διαφωνούν, 13 άτομα (21,3%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 13 άτομα (21,3%) συμφωνούν απόλυτα, και 1 άτομα (1,6%) συμφωνεί απόλυτα (Πίνακας 5-3). Συνολικά στην Ερωτ. 3., 44,3% διαφωνούν, 21,3% συμφωνούν, 21,3% παραμένουν ουδέτεροι, 11,5% διαφωνούν απόλυτα, και 1,6% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-3).

Πίνακας 5-3 Ερωτ. 3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον

3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	7	11,5%
Διαφωνώ	27	44,3%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	13	21,3%
Συμφωνώ	13	21,3%
Συμφωνώ απόλυτα	1	1,6%
Σύνολο	61	100,0%

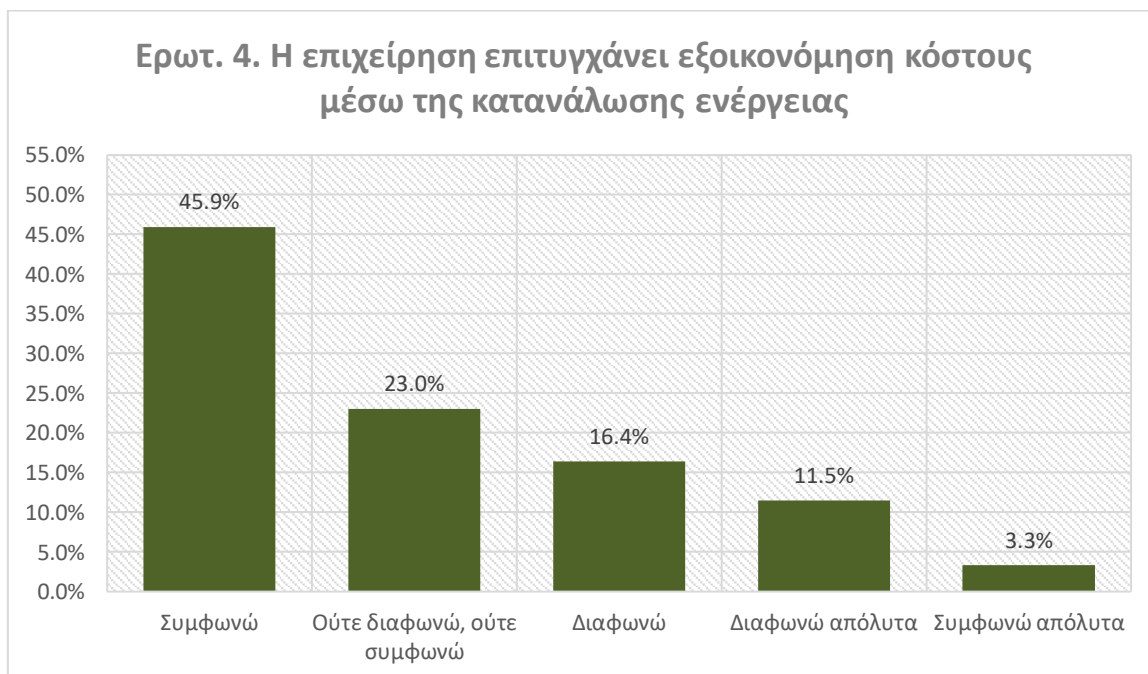

Διάγραμμα 5-3 Ερωτ. 3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον

Από τους 61 συμμετέχοντες στην έρευνα, 7 άτομα (11,5%) διαφωνούν απόλυτα ότι η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας, 10 άτομα (16,4%) διαφωνούν, 14 άτομα (23,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 28 άτομα (45,9%) συμφωνούν, και 2 άτομα (3,3%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-4). Συνολικά στην Ερωτ. 4., 45,9% συμφωνούν, 23,0% των ερωτηθέντων παραμένουν ουδέτεροι, 16,4% διαφωνούν, 11,5% διαφωνούν απόλυτα, και 3,3% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-4).

Πίνακας 5-4 Ερωτ. 4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας

4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	7	11,5%
Διαφωνώ	10	16,4%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	14	23,0%
Συμφωνώ	28	45,9%
Συμφωνώ απόλυτα	2	3,3%
Σύνολο	61	100,0%

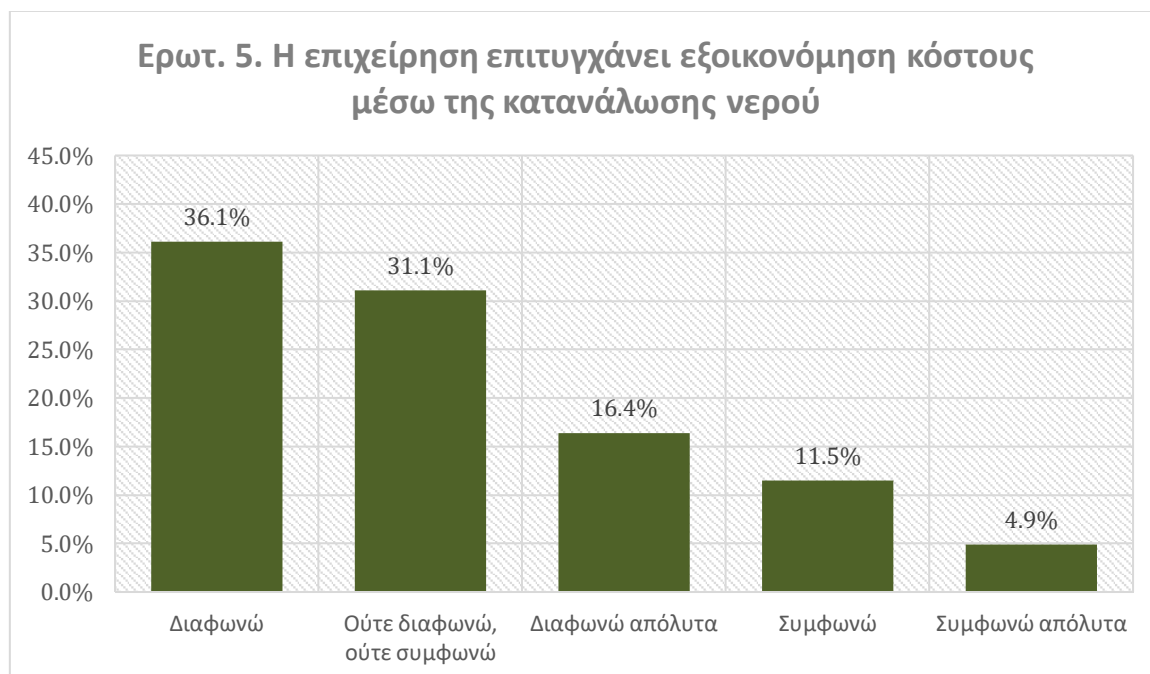

Διάγραμμα 5-4 Ερωτ. 4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας

10 από τα 61 άτομα (16,4%) διαφωνούν απόλυτα ότι η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού, 22 άτομα (36,1%) διαφωνούν, 19 άτομα (31,1%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 7 άτομα (11,5%) συμφωνούν, και 4 άτομα (6,6%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-5). Συνολικά στην Ερωτ. 5., 36,1% των ερωτηθέντων διαφωνούν, 31,1% παραμένουν ουδέτεροι, 16,4% διαφωνούν απόλυτα, 11,5% συμφωνούν, και 4,9% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-5).

Πίνακας 5-5 Ερωτ. 5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού

5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	10	16,4%
Διαφωνώ	22	36,1%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	19	31,1%
Συμφωνώ	7	11,5%
Συμφωνώ απόλυτα	3	4,9%
Σύνολο	61	100,0%

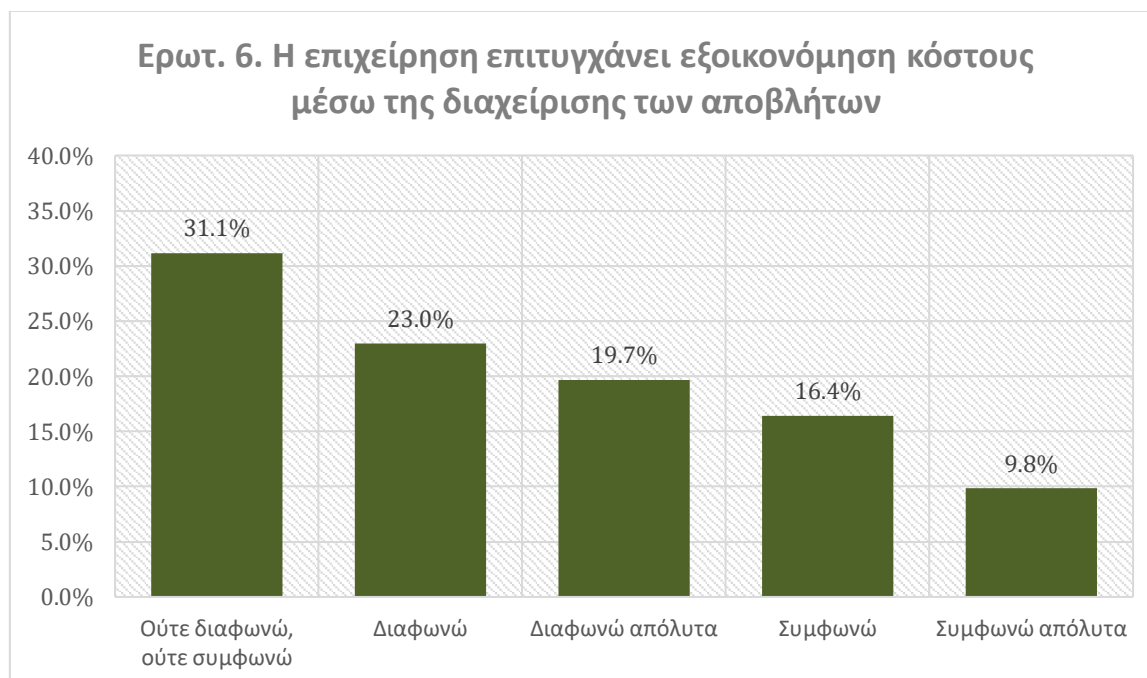

Διάγραμμα 5-5 Ερωτ. 5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού

Αναφορικά με το εάν η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων, 12 άτομα (19,7%) διαφωνούν απόλυτα, 27 άτομα (44,3%) διαφωνούν, 13 άτομα (21,3%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 10 άτομα (16,4%) συμφωνούν απόλυτα, και 1 άτομο (1,6%) συμφωνεί απόλυτα (Πίνακας 5-6). Συνολικά στην Ερωτ. 6., 31,1% των ερωτηθέντων παραμένουν ουδέτεροι, 23,0% διαφωνούν, 19,7% διαφωνούν απόλυτα, 16,4% συμφωνούν, και 9,8% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-6).

Πίνακας 5-6 Ερωτ. 6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων

6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	12	19,7%
Διαφωνώ	14	23,0%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	19	31,1%
Συμφωνώ	10	16,4%
Συμφωνώ απόλυτα	6	9,8%
Σύνολο	61	100,0%

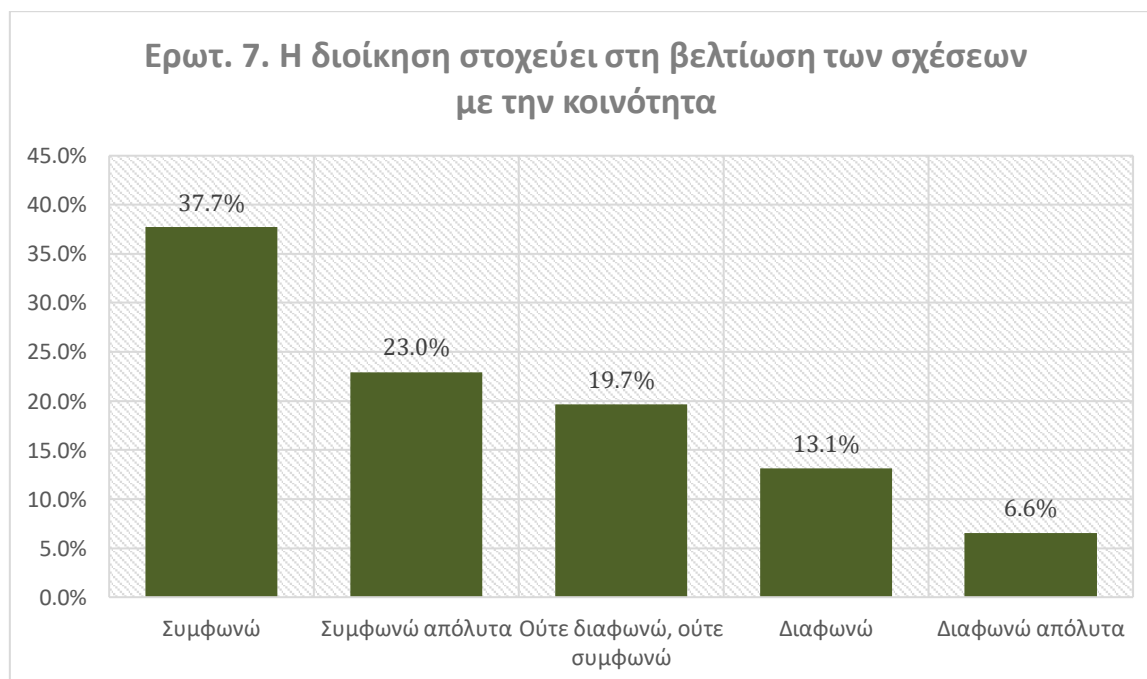

Διάγραμμα 5-6 Ερωτ. 6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων

Από τους 61 συμμετέχοντες στην έρευνα, 4 άτομα (6,6%) διαφωνούν απόλυτα ότι Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα, 8 άτομα (13,1%) διαφωνούν, 12 άτομα (19,7%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 23 άτομα (37,7%) συμφωνούν, και 14 άτομα (23,0%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-7). Συνολικά στην Ερωτ. 7., 37,7% συμφωνούν, 23,0% συμφωνούν απόλυτα, 19,7% παραμένουν ουδέτεροι, 13,1% διαφωνούν, και 6,6% διαφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-7).

Πίνακας 5-7 Ερωτ. 7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα

7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	4	6,6%
Διαφωνώ	8	13,1%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	12	19,7%
Συμφωνώ	23	37,7%
Συμφωνώ απόλυτα	14	23,0%
Σύνολο	61	100,0%

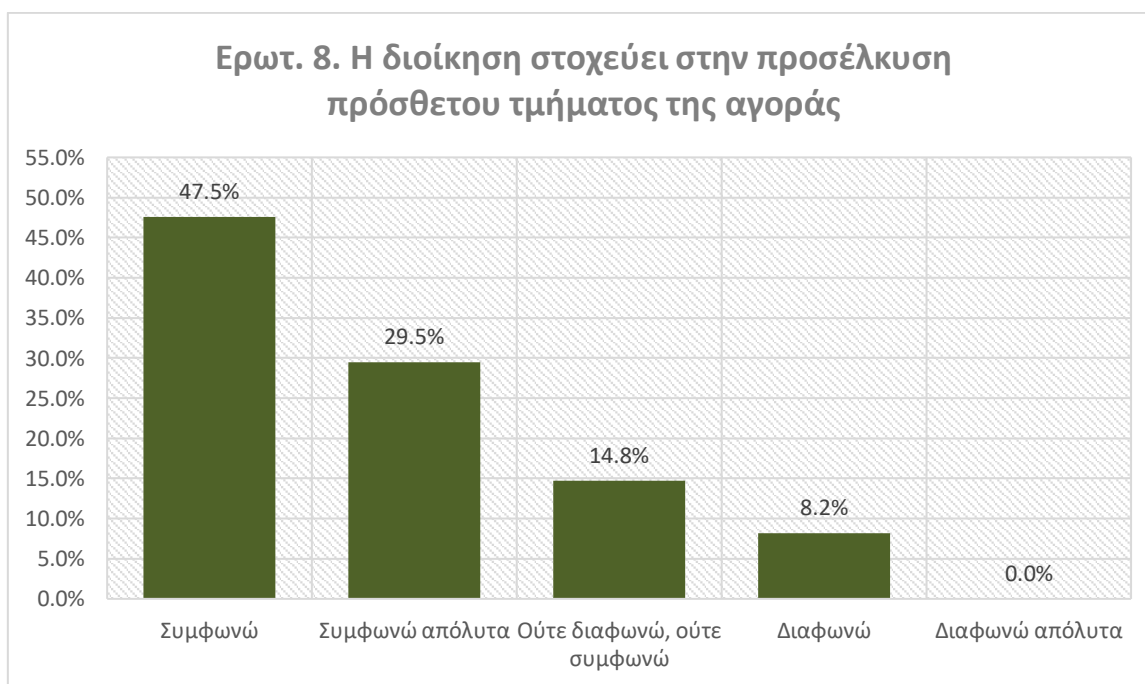

Διάγραμμα 5-7 Ερωτ. 7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα

5 από τα 61 άτομα (8,2%) διαφωνούν ότι η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς, 9 άτομα (14,8%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 29 άτομα (47,5%) συμφωνούν, και 18 άτομα (29,5%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-8). Συνολικά στην Ερωτ. 8., 47,5% των ερωτηθέντων συμφωνούν, 29,5% συμφωνούν απόλυτα, 14,8% παραμένουν ουδέτεροι, και 8,2% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-8).

Πίνακας 5-8 Ερωτ. 8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς

8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Διαφωνώ	5	8,2%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	9	14,8%
Συμφωνώ	29	47,5%
Συμφωνώ απόλυτα	18	29,5%
Σύνολο	61	100,0%

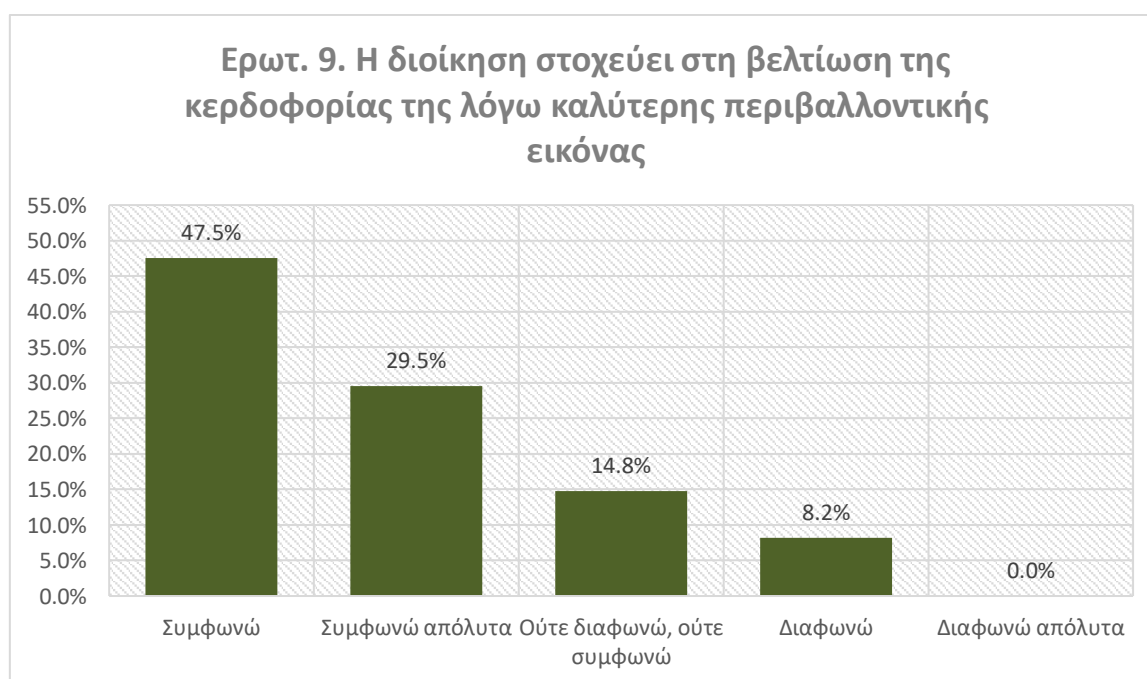

Διάγραμμα 5-8 Ερωτ. 8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς

Αναφορικά με το εάν η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας, 6 άτομα (9,8%) διαφωνούν απόλυτα, 15 άτομα (24,6%) διαφωνούν, 10 άτομα (16,4%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 16 άτομα (26,2%) συμφωνούν, και 14 άτομα (23,0) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-9). Συνολικά στην Ερωτ. 9., 26,2% των ερωτηθέντων συμφωνούν, 24,6% διαφωνούν, 23,0% συμφωνούν απόλυτα, 16,4% παραμένουν ουδέτεροι, και 9,8% διαφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-9).

Πίνακας 5-9 Ερωτ. 9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας

9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	6	9,8%
Διαφωνώ	15	24,6%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	10	16,4%
Συμφωνώ	16	26,2%
Συμφωνώ απόλυτα	14	23,0%
Σύνολο	61	100.0%

Διάγραμμα 5-9 Ερωτ. 9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας

Από τους 61 συμμετέχοντες στην έρευνα, 14 άτομα (23,0%) διαφωνούν απόλυτα ότι υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς, 13 άτομα (21,3%) διαφωνούν, 11 άτομα (18,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 16 άτομα (26,2%) συμφωνούν, και 7 άτομα (11,5%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-10). Συνολικά στην Ερωτ. 10., 26,2% συμφωνούν, 23,0% διαφωνούν απόλυτα, 21,3% διαφωνούν, 18,0% παραμένουν ουδέτεροι, και 11,5% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-10).

Πίνακας 5-10 Ερωτ. 10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς

10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	14	23,0%
Διαφωνώ	13	21,3%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	11	18,0%
Συμφωνώ	16	26,2%
Συμφωνώ απόλυτα	7	11,5%
Σύνολο	61	100.0%

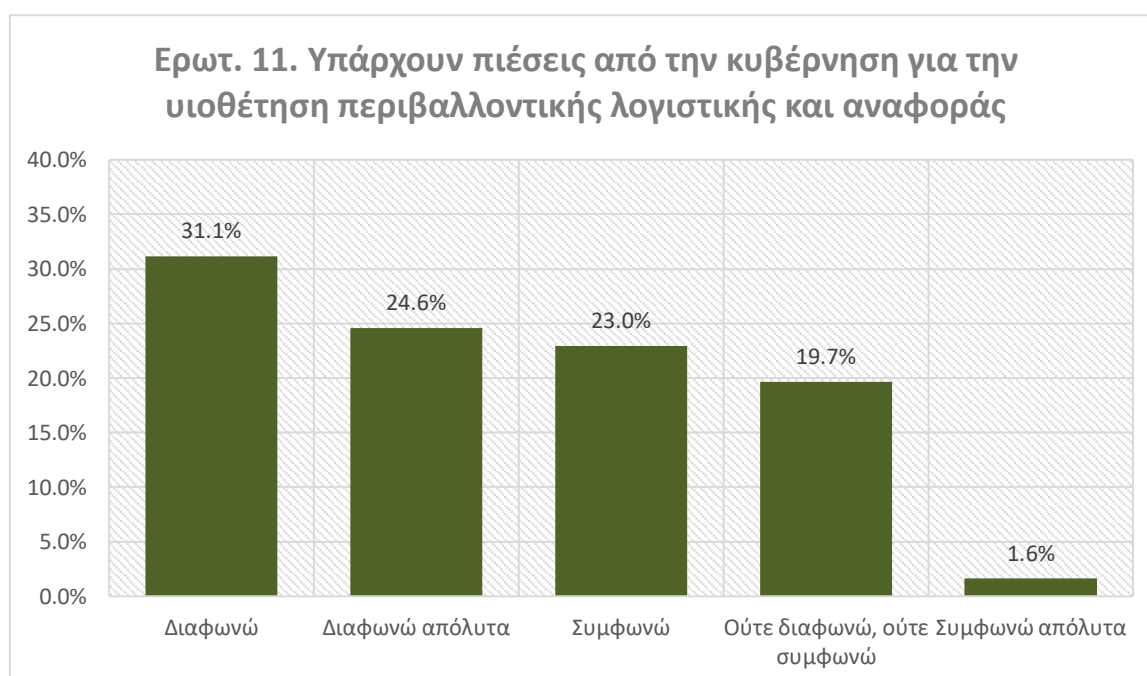

Διάγραμμα 5-10 Ερωτ. 10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής

15 από τα 61 άτομα (24,6%) διαφωνούν απόλυτα ότι υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς, 19 άτομα (31,1%) διαφωνούν, 12 άτομα (19,7%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 14 άτομα (23,0%) συμφωνούν, και 1 άτομο (1,6%) συμφωνεί απόλυτα (Πίνακας 5-11). Συνολικά στην Ερωτ. 11., 31,1% των ερωτηθέντων διαφωνούν, 24,6% διαφωνούν απόλυτα, 23,0% συμφωνούν, 19,7% παραμένουν ουδέτεροι, και 1,6% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-11).

Πίνακας 5-11 Ερωτ. 11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς

11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	15	24,6%
Διαφωνώ	19	31,1%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	12	19,7%
Συμφωνώ	14	23,0%
Συμφωνώ απόλυτα	1	1,6%
Σύνολο	61	100.0%

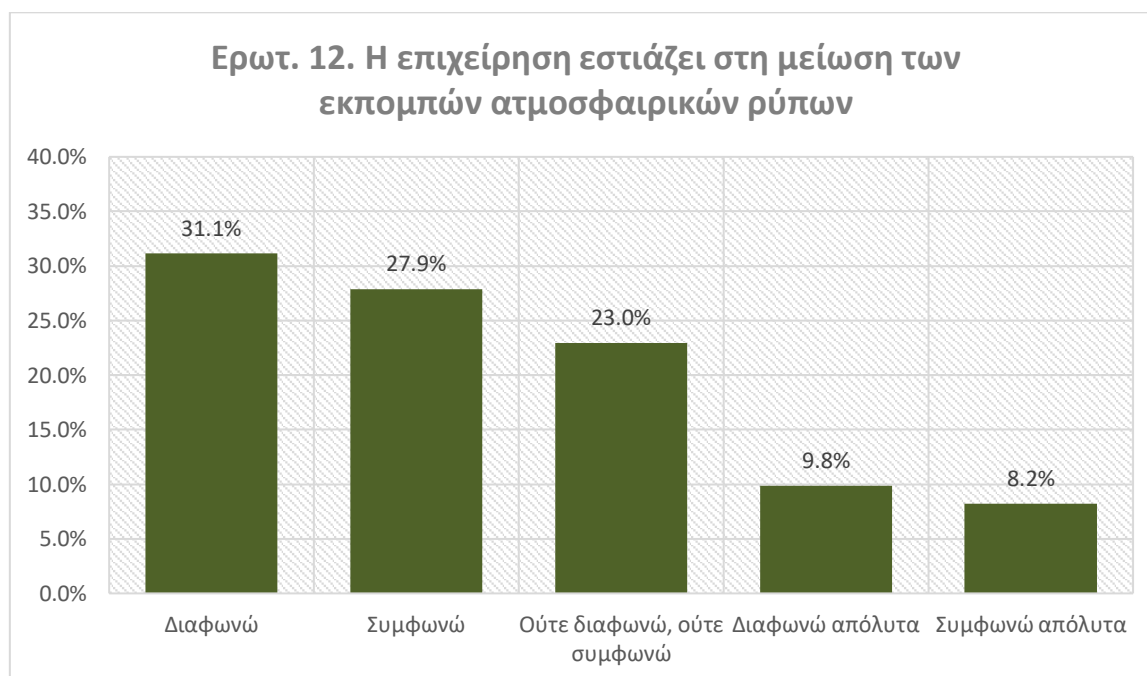

Διάγραμμα 5-11 Ερωτ. 11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς

Αναφορικά με το εάν η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων, 6 άτομα (9,8%) διαφωνούν απόλυτα, 19 άτομα (31,1%) διαφωνούν, 14 άτομα (23,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 17 άτομα (27,9%) συμφωνούν, και 5 άτομα (8,2%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-12). Συνολικά στην Ερωτ. 12., 31,1% των ερωτηθέντων διαφωνούν, 27,9% συμφωνούν, 23,0% παραμένουν ουδέτεροι, 9,8% διαφωνούν απόλυτα, και 8,2% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-12).

Πίνακας 5-12 Ερωτ. 12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων

12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	6	9,8%
Διαφωνώ	19	31,1%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	14	23,0%
Συμφωνώ	17	27,9%
Συμφωνώ απόλυτα	5	8,2%
Σύνολο	61	100.0%

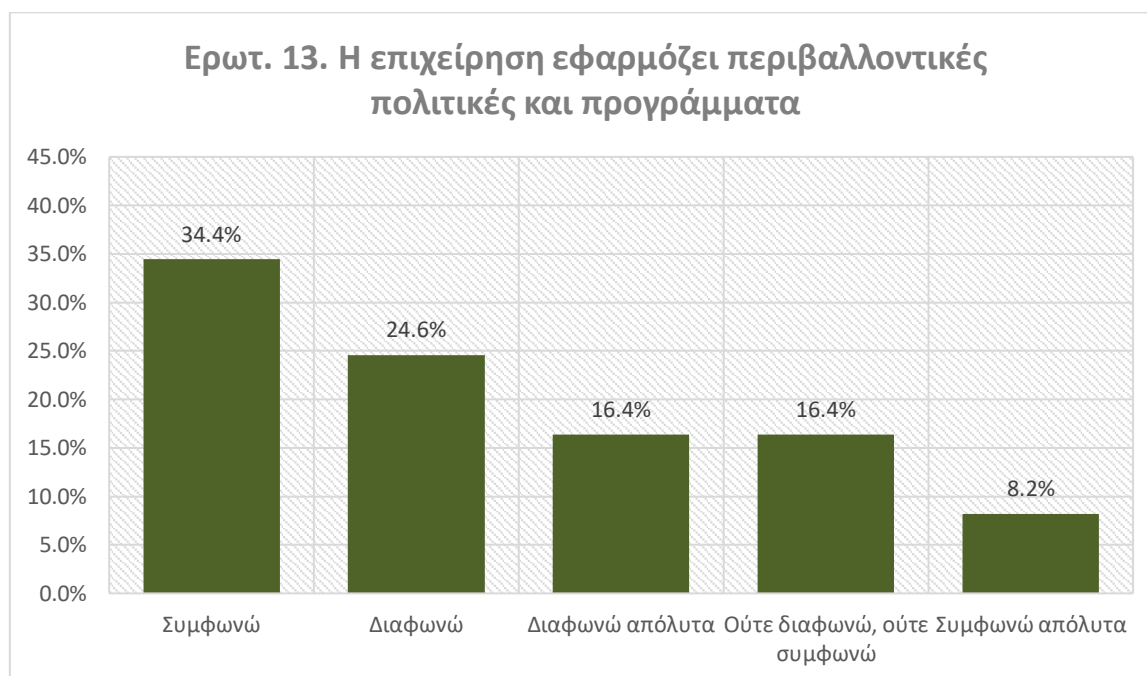

Διάγραμμα 5-12 Ερωτ. 12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων

Από τους 61 συμμετέχοντες στην έρευνα, 10 άτομα (16,4%) διαφωνούν απόλυτα ότι η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα, 15 άτομα (24,6%) διαφωνούν, 10 άτομα (16,4%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 21 άτομα (34,4%) συμφωνούν, και 5 άτομα (8,2%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-13). Συνολικά στην Ερωτ. 13., 34,4% συμφωνούν, 24,6% διαφωνούν, 16,4% διαφωνούν απόλυτα, 16,4% παραμένουν ουδέτεροι, και 8,2% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-13).

Πίνακας 5-13 Ερωτ. 13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα

13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	10	16,4%
Διαφωνώ	15	24,6%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	10	16,4%
Συμφωνώ	21	34,4%
Συμφωνώ απόλυτα	5	8,2%
Σύνολο	61	100.0%

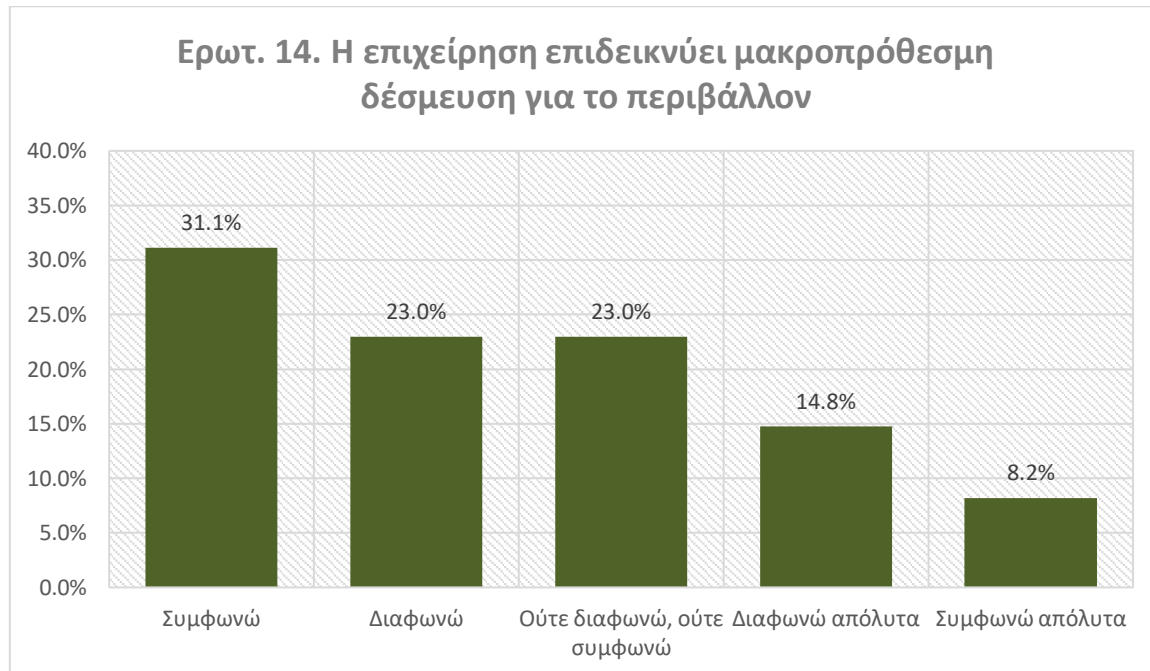

Διάγραμμα 5-13 Ερωτ. 13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα

9 από τα 61 άτομα (14,8%) διαφωνούν απόλυτα ότι η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον, 14 άτομα (23,0%) διαφωνούν, 14 άτομα (23,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 19 άτομα (31,1%) συμφωνούν, και 5 άτομο (8,2%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-14). Συνολικά στην Ερωτ. 14., 31,1% των ερωτηθέντων συμφωνούν, 23,0% διαφωνούν, 23,0% παραμένουν ουδέτεροι, 14,8% διαφωνούν απόλυτα, και 8,2% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-14).

Πίνακας 5-14 Ερωτ. 14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον

14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	9	14,8%
Διαφωνώ	14	23,0%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	14	23,0%
Συμφωνώ	19	31,1%
Συμφωνώ απόλυτα	5	8,2%
Σύνολο	61	100.0%

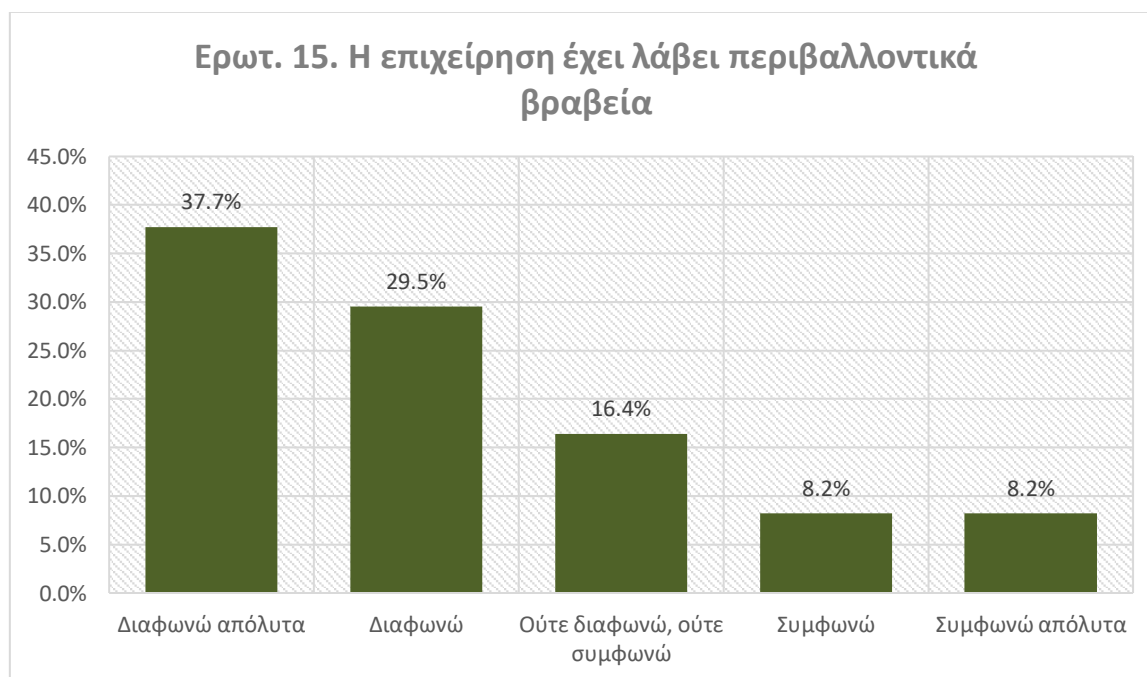

Διάγραμμα 5-14 Ερωτ. 14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον

23 από τα 61 άτομα (37,7%) διαφωνούν απόλυτα ότι η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία, 18 άτομα (29,5%) διαφωνούν, 10 άτομα (16,4%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 5 άτομα (8,2%) συμφωνούν, και 5 άτομα (8,2%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-15). Συνολικά στην Ερωτ. 15., 37,7% των ερωτηθέντων διαφωνούν απόλυτα, 29,5% διαφωνούν, 16,4% παραμένουν ουδέτεροι, 8,2% συμφωνούν, και 8,2% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-15).

Πίνακας 5-15 Ερωτ. 15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία

15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	23	37,7%
Διαφωνώ	18	29,5%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	10	16,4%
Συμφωνώ	5	8,2%
Συμφωνώ απόλυτα	5	8,2%
Σύνολο	61	100.0%

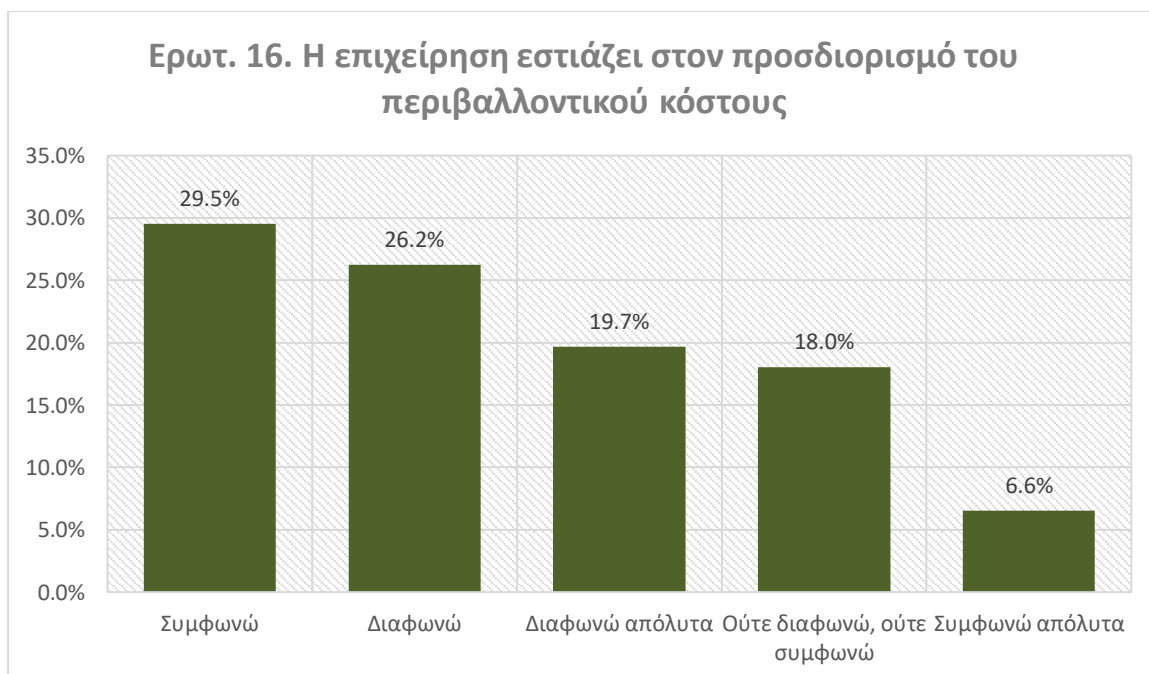

Διάγραμμα 5-15 Ερωτ. 15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία

Αναφορικά με το εάν η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους, 12 άτομα (19,7%) διαφωνούν απόλυτα, 16 άτομα (26,2%) διαφωνούν, 11 άτομα (18,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 18 άτομα (29,5%) συμφωνούν, και 4 άτομα (6,6%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-16). Συνολικά στην Ερωτ. 16., 29,5% των ερωτηθέντων συμφωνούν, 26,2% διαφωνούν, 19,7% διαφωνούν απόλυτα, 18,0% παραμένουν ουδέτεροι, και 6,6% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-16).

Πίνακας 5-16 Ερωτ. 16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους

16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	12	19,7%
Διαφωνώ	16	26,2%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	11	18,0%
Συμφωνώ	18	29,5%
Συμφωνώ απόλυτα	4	6,6%
Σύνολο	61	100.0%

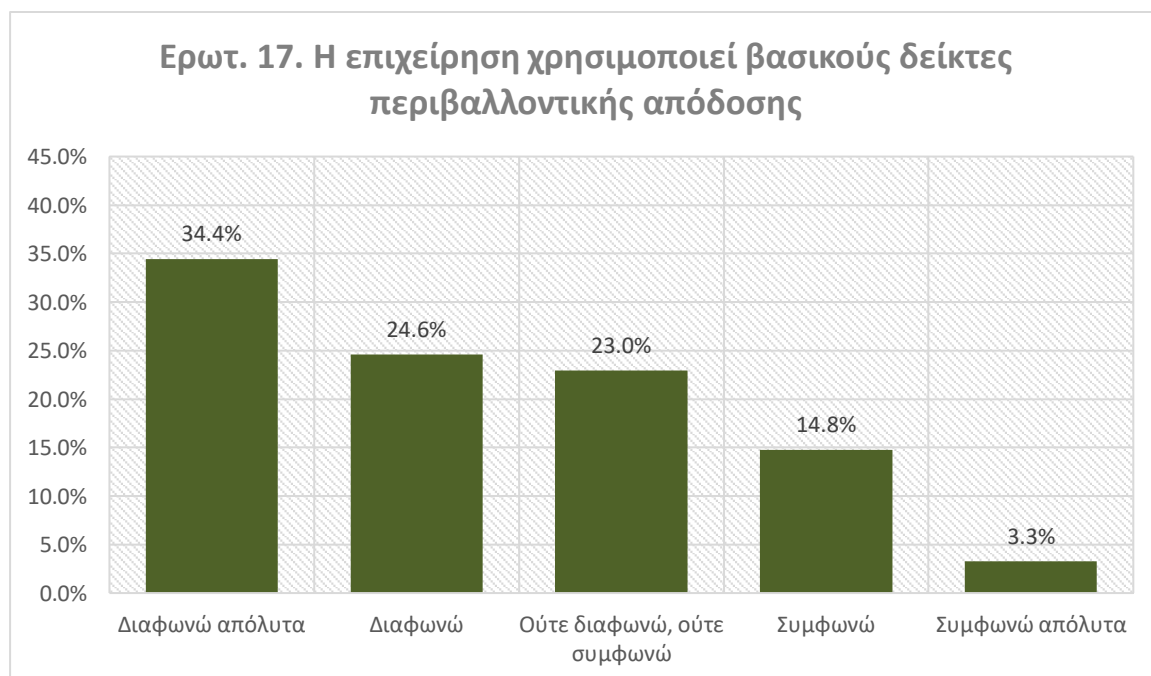

Διάγραμμα 5-16 Ερωτ. 16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους

Από τους 61 συμμετέχοντες στην έρευνα, 21 άτομα (34,4%) διαφωνούν απόλυτα ότι η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης, 15 άτομα (24,6%) διαφωνούν, 14 άτομα (23,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 9 άτομα (14,8%) συμφωνούν, και 2 άτομα (3,3%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-17). Συνολικά στην Ερωτ. 17., 34,4% διαφωνούν απόλυτα, 24,6% διαφωνούν, 23,0% παραμένουν ουδέτεροι, 14,8% συμφωνούν, και 3,3% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-17).

Πίνακας 5-17 Ερωτ. 17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης

17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	21	34,4%
Διαφωνώ	15	24,6%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	14	23,0%
Συμφωνώ	9	14,8%
Συμφωνώ απόλυτα	2	3,3%
Σύνολο	61	100.0%

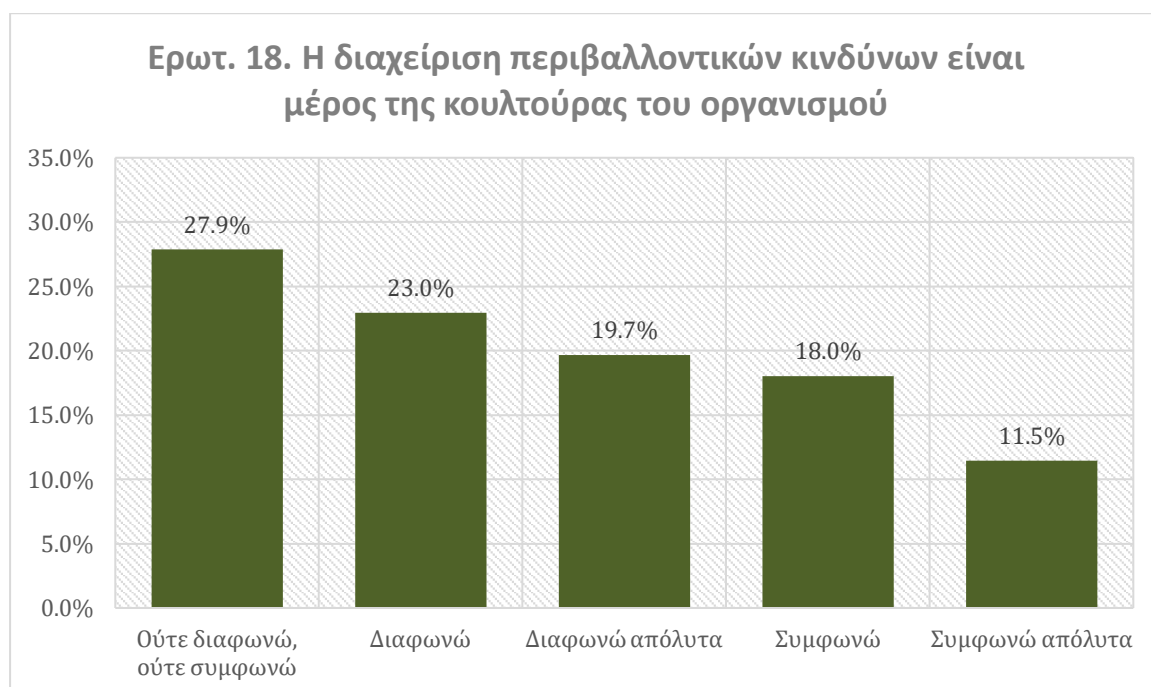

Διάγραμμα 5-17 Ερωτ. 17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης

12 από τα 61 άτομα (19,7%) διαφωνούν απόλυτα ότι Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού, 14 άτομα (23,0%) διαφωνούν, 17 άτομα (27,9%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 11 άτομα (18,0%) συμφωνούν, και 7 άτομα (11,5%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-18). Συνολικά στην Ερωτ. 18., 27,9% των ερωτηθέντων παραμένουν ουδέτεροι, 23,0% διαφωνούν, 19,7% διαφωνούν απόλυτα, 18,0% συμφωνούν, και 11,5% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-18).

Πίνακας 5-18 Ερωτ. 18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού

18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	12	19,7%
Διαφωνώ	14	23,0%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	17	27,9%
Συμφωνώ	11	18,0%
Συμφωνώ απόλυτα	7	11,5%
Σύνολο	61	100.0%

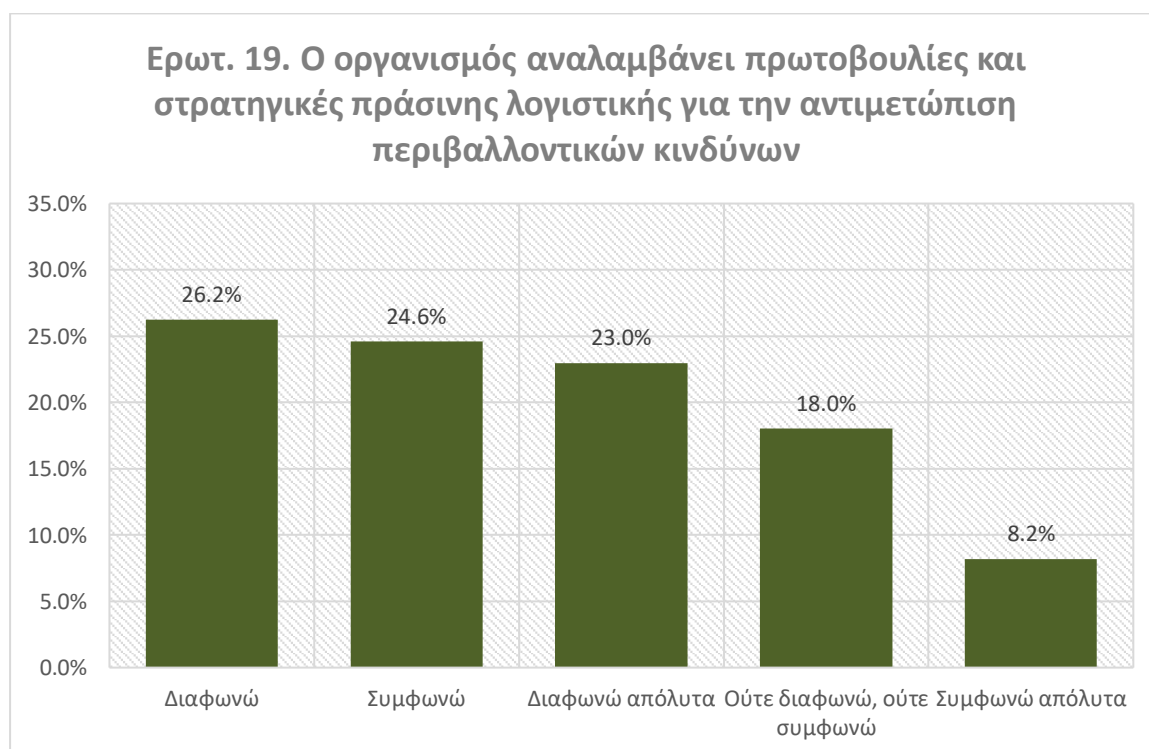

Διάγραμμα 5-18 Ερωτ. 18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού

Αναφορικά με το εάν Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων, 14 άτομα (23,0%) διαφωνούν απόλυτα, 16 άτομα (26,2%) διαφωνούν, 11 άτομα (18,0%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 15 άτομα (24,6%) συμφωνούν, και 5 άτομα (8,2%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-19). Συνολικά στην Ερωτ. 19., 26,2% των ερωτηθέντων διαφωνούν, 24,6% συμφωνούν, 23,0% διαφωνούν απόλυτα, 18,0% παραμένουν ουδέτεροι, και 8,2% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-19).

Πίνακας 5-19 Ερωτ. 19. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων

19. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	14	23,0%
Διαφωνώ	16	26,2%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	11	18,0%
Συμφωνώ	15	24,6%
Συμφωνώ απόλυτα	5	8,2%
Σύνολο	61	100.0%

Διάγραμμα 5-19 Ερωτ. 19. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων

Από τους 61 συμμετέχοντες στην έρευνα, 16 άτομα (26,2%) διαφωνούν απόλυτα ότι ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων, 14 άτομα (23,0%) διαφωνούν, 9 άτομα (14,8%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 13 άτομα (21,3%) συμφωνούν, και 9 άτομα (14,8%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-20). Συνολικά στην Ερωτ. 20., 26,2% διαφωνούν απόλυτα, 23,0% διαφωνούν, 21,3% συμφωνούν, 14,8% παραμένουν ουδέτεροι, και 14,8% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-20).

Πίνακας 5-20 Ερωτ. 20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων

20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	16	26,2%
Διαφωνώ	14	23,0%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	9	14,8%
Συμφωνώ	13	21,3%
Συμφωνώ απόλυτα	9	14,8%
Σύνολο	61	100.0%

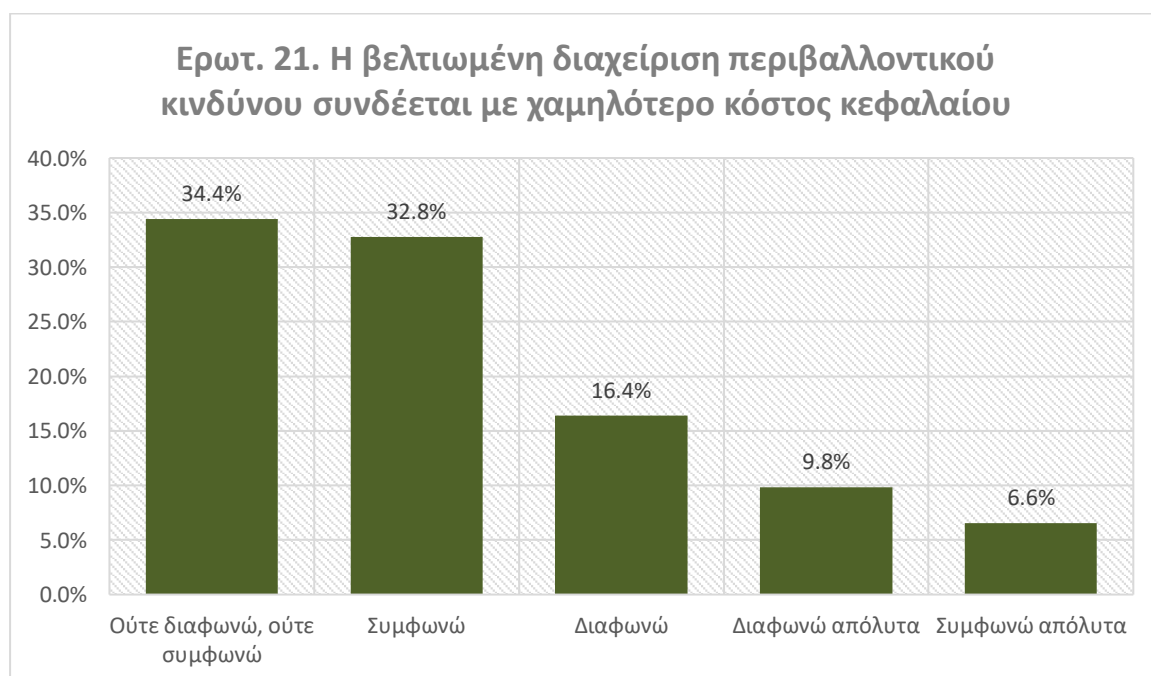

Διάγραμμα 5-20 Ερωτ. 20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων

6 από τα 61 άτομα (9,8%) διαφωνούν απόλυτα ότι η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου, 10 άτομα (16,4%) διαφωνούν, 21 άτομα (34,4%) ούτε διαφωνούν, ούτε συμφωνούν, 20 άτομα (32,8%) συμφωνούν, και 4 άτομα (6,6%) συμφωνούν απόλυτα (Πίνακας 5-21). Συνολικά στην Ερωτ. 21., 34,4% των ερωτηθέντων παραμένουν ουδέτεροι, 32,8% συμφωνούν, 16,4% διαφωνούν, 9,8% διαφωνούν απόλυτα, και 6,6% συμφωνούν απόλυτα (Διάγραμμα 5-21).

Πίνακας 5-21 Ερωτ. 21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου

21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου	Άτομα	%
Διαφωνώ απόλυτα	6	9,8%
Διαφωνώ	10	16,4%
Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	21	34,4%
Συμφωνώ	20	32,8%
Συμφωνώ απόλυτα	4	6,6%
Σύνολο	61	100.0%

Διάγραμμα 5-21 Ερωτ. 21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου

5.2 Ανάλυση συσχέτισης

Για την εφαρμογή της ανάλυσης συσχέτισης, οι ερωτήσεις κατανέμονται σε τρεις ενότητες ως ακολούθως:

Ενότητα Α' : Υιοθέτηση και εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής (9 Ερωτήσεις)

1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον.
2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον.
3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας.
5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού.
6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων.
7. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων.
8. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα.
9. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον.

Ενότητα Β' : Ευαισθητοποίηση ανώτερων στελεχών και πίεση των ενδιαφερομένων μερών για την υιοθέτηση και εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής (8 ερωτήσεις)

1. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα.
2. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς.
3. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας.
4. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.
5. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς.

6. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία.
7. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους.
8. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης.

Ενότητα Γ' Περιβαλλοντική λογιστική και διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου (4 ερωτήσεις)

1. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού.
2. Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων.
3. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.
4. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου.

5.2.1 Επεξεργασία απαντήσεων Ενότητας Α'

Το μέγεθος της επιχείρησης συσχετίζεται θετικά και αδύναμα ή πολύ αδύναμα με όλες τις ερωτήσεις της Ενότητας Α', εκτός των Ερωτήσεων 3 ($r = -0,08750$) και 12 ($r = -0,03200$) με τις οποίες η συσχέτιση είναι αρνητική και αδύναμη.

Θετική και μέτρια συσχέτιση εντοπίζεται μεταξύ της Ερωτ. 1 και των Ερωτήσεων 5 ($r = 0,50442$) και 6 ($r = 0,49330$) ενώ εξαιρετικά αδύναμη είναι η συσχέτιση με την Ερωτ. 3 ($r = 0,00367$). Αντιθέτως, θετικές και πολύ αδύναμες είναι οι συσχετίσεις της Ερωτ. 2 με όλες τις ερωτήσεις της Ενότητας Α', εκτός των Ερωτήσεων 3 ($r = -0,15980$) και 13 ($r = -0,09759$) με τις οποίες η συσχέτιση είναι αρνητική και αδύναμη.

Η Ερωτ. 3 συσχετίζεται αρνητικά και αδύναμα με όλες τις ερωτήσεις της Ενότητας Α' με τιμές που κυμαίνονται από $r = -0,05108$ (Ερωτ. 6) έως $r = -0,20880$ (Ερωτ. 5). Αντιθέτως, θετική και μέτρια συσχέτιση εντοπίζεται μεταξύ της Ερωτ. 4 και της Ερωτ. 5 ($r = 0,49702$), ενώ και οι υπόλοιπες συσχετίσεις είναι θετικές αλλά αδύναμες.

Θετικές και μέτριες συσχετίσεις υπάρχουν μεταξύ της Ερωτ. 5 και όλων των ερωτήσεων της Ενότητας Α' με τιμές που κυμαίνονται από $r = 0,035650$ (Ερωτ. 12) έως $r = 0,47604$ (Ερωτ.

6). Παρόμοια είναι τα ευρήματα και στην Ερωτ. 6 με την ισχυρότερη θετική συσχέτιση με την Ερωτ. 14 ($r = 0,41203$).

Τέλος, η Ερωτ. 12 συσχετίζεται θετικά και μέτρια με τις Ερωτήσεις 13 ($r = 0,52348$) και 14 ($r = 0,50852$), ενώ η Ερωτ. 13 συσχετίζεται θετικά και ισχυρά με την Ερωτ. 14 ($r = 0,74599$).

Ο Πίνακας 5-22 παρουσιάζει τα ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Α'.

Πίνακας 5-22 Ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Α'

	Μέγεθος επιχ/σης	Ερωτ. 1	Ερωτ. 2	Ερωτ. 3	Ερωτ. 4	Ερωτ. 5	Ερωτ. 6	Ερωτ. 12	Ερωτ. 13	Ερωτ. 14
Μέγεθος επιχ/σης	1,00000									
Ερωτ. 1	0,01936	1,00000								
Ερωτ. 2	0,07506	0,22902	1,00000							
Ερωτ. 3	-0,08750	0,00367	-0,15980	1,00000						
Ερωτ. 4	0,09585	0,29825	0,17418	-0,15886	1,00000					
Ερωτ. 5	0,21851	0,50442	0,10804	-0,20880	0,49702	1,00000				
Ερωτ. 6	0,12584	0,49330	0,04189	-0,05108	0,17228	0,47604	1,00000			
Ερωτ. 12	-0,03200	0,36209	0,01124	-0,13925	0,33467	0,35650	0,39682	1,00000		
Ερωτ. 13	0,10977	0,24795	-0,09759	-0,19255	0,34132	0,43754	0,37281	0,52348	1,00000	
Ερωτ. 14	0,23627	0,33577	0,04717	-0,16690	0,34025	0,43445	0,41203	0,50852	0,74599	1,00000

Ερωτ. 1. Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον, Ερωτ. 2. Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον, Ερωτ. 3. Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, Ερωτ. 4. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας, Ερωτ. 5. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού, Ερωτ. 6. Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων, Ερωτ. 12. Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων, Ερωτ. 13. Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα, Ερωτ. 14. Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον

5.2.2 Επεξεργασία απαντήσεων Ενότητας Β'

Το μέγεθος της επιχείρησης συσχετίζεται θετικά και αδύναμα με όλες τις ερωτήσεις της Ενότητας Β', εκτός της Ερωτ. 10 ($r = -0,03058$) με την οποία η συσχέτιση είναι αρνητική και εξαιρετικά αδύναμη.

Θετική και μέτρια συσχέτιση εντοπίζεται μεταξύ της Ερωτ. 7 και των Ερωτήσεων 9 ($r = 0,63117$) και 10 ($r = 0,53481$) ενώ λιγότερο ισχυρές είναι οι συσχετίσεις με τις υπόλοιπες ερωτήσεις της Ενότητας Β'. Αντιθέτως, θετικές και αδύναμες είναι οι συσχετίσεις της Ερωτ. 8 με όλες τις ερωτήσεις της Ενότητας Β', και κυμαίνονται μεταξύ $r = 0,15512$ (Ερωτ. 11) και $r = 0,28700$ (Ερωτ. 9).

Η Ερωτ. 9 συσχετίζεται θετικά και ισχυρά με την Ερωτ. 10 ($r = 0,77399$) και μέτρια με την Ερωτ. 16 ($r = 0,62676$). Ομοίως, θετική και μέτρια συσχέτιση εντοπίζεται μεταξύ της Ερωτ. 10 και της Ερωτ. 16 ($r = 0,60903$), ενώ και οι υπόλοιπες συσχετίσεις είναι θετικές αλλά πιο αδύναμες.

Θετικές και μέτριες συσχετίσεις υπάρχουν μεταξύ της Ερωτ. 11 και όλων των ερωτήσεων της Ενότητας Β' με τιμές που κυμαίνονται από $r = 0,30449$ (Ερωτ. 15) έως $r = 0,49222$ (Ερωτ. 16). Παρόμοια είναι τα ευρήματα και στην Ερωτ. 15 με την ισχυρότερη θετική συσχέτιση να υπάρχει με την Ερωτ. 16 ($r = 0,60658$).

Τέλος, η Ερωτ. 16 συσχετίζεται θετικά και ισχυρά με την Ερωτ. 17 ($r = 0,70384$).

Ο Πίνακας 5-23 παρουσιάζει τα ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Β'.

Πίνακας 5-23 Ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Β'

	Μέγεθος επιχ/σης	Ερωτ. 7	Ερωτ. 8	Ερωτ. 9	Ερωτ. 10	Ερωτ. 11	Ερωτ. 15	Ερωτ. 16	Ερωτ. 17
Μέγεθος επιχ/σης	1,00000								
Ερωτ. 7	0,21008	1,00000							
Ερωτ. 8	0,24657	0,34564	1,00000						
Ερωτ. 9	0,03086	0,63117	0,28700	1,00000					
Ερωτ. 10	-0,03058	0,53481	0,21904	0,77399	1,00000				
Ερωτ. 11	0,11366	0,24607	0,15512	0,44922	0,52326	1,00000			
Ερωτ. 15	0,31517	0,28202	0,24162	0,46280	0,37037	0,30449	1,00000		
Ερωτ. 16	0,19566	0,41772	0,20635	0,62676	0,60903	0,42055	0,60658	1,00000	
Ερωτ. 17	0,15586	0,37381	0,19515	0,59458	0,46595	0,49222	0,56428	0,70384	1,00000

Ερωτ. 7. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα, Ερωτ. 8. Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς, Ερωτ. 9. Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας, Ερωτ. 10. Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς, Ερωτ. 11. Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς, Ερωτ. 15. Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία, Ερωτ. 16. Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους, Ερωτ. 17. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης.

5.2.3 Επεξεργασία απαντήσεων Ενότητας Γ'

Το μέγεθος της επιχείρησης συσχετίζεται θετικά και αδύναμα με όλες τις ερωτήσεις της Ενότητας Γ' με τιμές που κυμαίνονται μεταξύ $r = 0,10783$ (Ερωτ. 19) και $r = 0,25175$ (Ερωτ. 21).

Θετική και μέτρια συσχέτιση εντοπίζεται μεταξύ της Ερωτ. 18 και των Ερωτήσεων 19 ($r = 0,68193$) και 20 ($r = 0,72510$) ενώ αδύναμη είναι η συσχέτιση με την Ερωτ. 21 ($r = 0,34247$).

Η Ερωτ. 19 συσχετίζεται θετικά και ισχυρά με την Ερωτ. 20 ($r = 0,72845$) και μέτρια με την Ερωτ. 21 ($r = 0,47958$).

Τέλος, η Ερωτ. 20 συσχετίζεται θετικά και μέτρια με την Ερωτ. 21 ($r = 0,41588$).

Ο Πίνακας 5-24 παρουσιάζει τα ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Γ'.

Πίνακας 5-24 Ευρήματα της ανάλυσης συσχέτισης των ερωτήσεων της Ενότητας Γ'

	Μέγεθος επιχ/σης	Ερωτ. 18	Ερωτ. 19	Ερωτ. 20	Ερωτ. 21
Μέγεθος επιχ/σης	1,00000				
Ερωτ. 18	0,19629	1,00000			
Ερωτ. 19	0,10783	0,68193	1,00000		
Ερωτ. 20	0,11223	0,72510	0,72845	1,00000	
Ερωτ. 21	0,25175	0,34247	0,47598	0,41588	1,00000

Ερωτ. 18. Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού, Ερωτ. 19. οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων, Ερωτ. 20. Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων, Ερωτ.21. Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου.

6. Συμπεράσματα και προτάσεις

6.1 Γενικά συμπεράσματα

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας ήταν η διερεύνηση της υιοθέτησης της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις. Η ανάλυση των ερωτηματολογίων ανέδειξε ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι αρκετά συνειδητοποιημένες σε σχέση με την εφαρμογή της πράσινης λογιστικής. Πιο συγκεκριμένα, το 36,3% του δείγματος κατά μέσο όρο συμφωνεί με τις προτάσεις και των τριών Ενοτήτων, ενώ ποσοστό 41,2% διαφωνεί κατά μέσο όρο, και ποσοστό 22,3% παραμένει ουδέτερο κατά μέσο όρο. Τα ευρήματα αποδεικνύουν ότι υπάρχει πολύ μεγάλο περιθώριο για την υιοθέτηση και την εφαρμογή της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά σε ζητήματα προσδιορισμού του περιβαλλοντικού κόστους, βασικών δεικτών περιβαλλοντικής απόδοσης, ενσωμάτωσης της διαχείρισης περιβαλλοντικών κινδύνων στην οργανωτική κουλτούρα, ανάληψης πρωτοβουλιών και στρατηγικών πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων, και πρόβλεψης επενδύσεων για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων.

Οι κύριοι λόγοι υιοθέτησης της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι η προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς (77,0%), η βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα (60,7%), η βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας (49,2%), και η εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας (49,2%). Αντιθέτως, δεν διαπιστώθηκε εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού (16,4%) και διαχείρισης αποβλήτων (26,2%) ή μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων (36,1%). Τα ευρήματα εξηγούν τους λόγους που οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις δεν έχουν λάβει περιβαλλοντικά βραβεία (16,4%) και δεν επιδεικνύουν μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον (39,3%). Από την άλλη πλευρά, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ιδιαίτερες πιέσεις από την κυβέρνηση (24,6%) και τους μετόχους (37,7%) για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς, οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις εφαρμόζουν περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα (42,6%), ενώ δεν θεωρούν τη βελτίωση της κερδοφορίας πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον (47,5%).

Τα οφέλη από την υιοθέτηση της πράσινης λογιστικής από τις ελληνικές επιχειρήσεις σχετίζονται με τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον (55,7%), τη βελτίωση της κερδοφορίας (49,2%), την επίδειξη ανησυχίας για το

περιβάλλον και την περιβαλλοντική έκθεση (44,3%), και στη συνειδητοποίηση ότι η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου (39,3%).

Τα ευρήματα από την ανάλυση των ερωτηματολογίων δείχνουν ότι το μέγεθος της επιχείρησης δεν παίζει ιδιαίτερο ρόλο στην υιοθέτηση και εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής όπως και η πίεση των ενδιαφερομένων μερών. Αντιθέτως, η ευαισθητοποίηση των ανώτερων στελεχών συμβάλλει στην υιοθέτηση και εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής λογιστικής ενώ φαίνεται ότι η περιβαλλοντική λογιστική σχετίζεται με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού κινδύνου.

6.2 Περιορισμοί έρευνας

Το ερευνητικό δείγμα που επιλέχθηκε για τη μελέτη υπόκειται στον περιορισμό ότι η επιλογή των ερωτηθέντων βασίστηκε στην προθυμία τους να συμμετέχουν. Επιπλέον, η μελέτη επιλέγει συγκεκριμένους παράγοντες για την εξέταση της υιοθέτησης και εφαρμογής της πράσινης λογιστικής. Μελλοντικοί ερευνητές ενδεχομένως να εξετάσουν άλλες διαστάσεις ή/και να επιλέξουν περισσότερες και διαφορετικές τεχνικές δειγματοληψίας.

6.3 Προτάσεις

Η λογιστική περιβαλλοντικής διαχείρισης έχει λάβει αυξανόμενο ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια και έχει προωθηθεί ως μέσο με το οποίο η επιχειρηματική κοινότητα μπορεί να διαχειριστεί ευκολότερα την περιβαλλοντική και συναφή οικονομική της απόδοση. Στην Ελλάδα, οι πρακτικές περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς βρίσκονται στο στάδιο της άνθησης, γεγονός που επιβάλλει την επιβολή αυστηρών κανόνων για τη διασφάλιση του επιπέδου συμμόρφωσης με τους περιβαλλοντικούς κανόνες. Αυτή η μελέτη σχεδιάστηκε για να ανακαλύψει τις κύριες περιβαλλοντικές παραμέτρους που αναφέρθηκαν από ελληνικές εταιρείες ως μέρος της πρακτικής περιβαλλοντικής αναφοράς τους. Ωστόσο, απαιτείται και η συμμετοχή του κράτους και των ενδιαφερομένων μερών στην προώθηση της πράσινης λογιστικής ως αποτέλεσμα της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Διαφορετικά, η περαιτέρω ανάπτυξη της περιβαλλοντικής λογιστικής από αυτή την άποψη είναι αμφίβολη.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Adeyemi, A.A., Bakare, O.T., Akindele, A.J. and Soyode, O., (2020). Impact of the oversight role of NGOs on the environmental reporting and social responsibility of listed manufacturing companies in Nigeria. In *Environmentalism and NGO accountability* (Vol. 9, pp. 107-121). Emerald Publishing Limited.

Agbejule, A., (2005). The relationship between management accounting systems and perceived environmental uncertainty on managerial performance: a research note. *Accounting and business research*, 35(4), pp.295-305.

Alden Hull, R., Barmuta, L.A., Pinkard, E., Jones, M.E., Adams, V.M., Lin, C.C. and Horner, C.A., (2022). Unlocking environmental accounting for healthy future landscapes. *People and Nature*, 4, pp.1113-1125.

Almaliki, N., (2020). Impact of green accounting on improving environmental costs and performance: An analytical study from an academic point of view. *International Journal of Engineering Technology Research & Management*, 4(3), pp.127-143.

Al-Shaer, H., Salama, A. and Toms, S., (2017). Audit committees and financial reporting quality: Evidence from UK environmental accounting disclosures. *Journal of Applied Accounting Research*, 18(1). pp. 2-21.

Ayu, M., Gamayuni, R.R. and Urbański, M., (2020). The impact of environmental and social costs disclosure on financial performance mediating by earning management. *Polish Journal of Management Studies*, 21 (2), pp. 74-86.

Ball, A., (2005). Environmental accounting and change in UK local government. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 18(3), pp. 346-373.

Bartelmus, P., (1999). Green accounting for a sustainable economy: Policy use and analysis of environmental accounts in the Philippines. *Ecological Economics*, 29(1), pp.155-170.

Bennett, M., Rikhardsson, P. and Schaltegger, S., (2003). Adopting environmental management accounting: EMA as a value-adding activity. In *Environmental Management Accounting - Purpose and Progress* (pp. 1-14). Springer, Dordrecht.

Boruah, B.G., (2021). Integration Of Environmental Accounts with National Income: A Review of Literature. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government/ Vol*, 27(2), pp.1-5.

Burritt, R.L., Herzig, C., Schaltegger, S. and Viere, T., (2019). Diffusion of environmental management accounting for cleaner production: Evidence from some case studies. *Journal of Cleaner Production*, 224, pp.479-491.

Burritt, R. L. (2005). Environmental risk management and environmental management accounting—Developing linkages. In *Implementing environmental management accounting: Status and challenges* (pp. 123-141). Springer, Dordrecht.

Christensen, H.B., Hail, L. and Leuz, C., (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, 26(3), pp.1176-1248.

- Cormier, D. and Gordon, I.M., (2001). An examination of social and environmental reporting strategies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 4(5), pp. 587-617.
- Cormier, D. and Magnan, M., (1997). Investors' assessment of implicit environmental liabilities: An empirical investigation. *Journal of accounting and public policy*, 16(2), pp.215-241.
- Chang, H.C. and Deegan, C., (2008). Environmental management accounting and environmental accountability within universities: Current practice and future potential. In *Environmental management accounting for cleaner production* (pp. 301-320). Springer, Dordrecht.
- Christ, K.L. and Burritt, R.L., (2013). Environmental management accounting: the significance of contingent variables for adoption. *Journal of Cleaner Production*, 41, pp.163-173.
- da Silva Monteiro, S.M. and Guzmán, B.A., (2010). The influence of the Portuguese environmental accounting standard on the environmental disclosures in the annual reports of large companies operating in Portugal: a first view (2002-2004). *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 21(4), pp. 414-435.
- Deegan, C. and Gordon, B., (1996). A study of the environmental disclosure practices of Australian corporations. *Accounting and Business Research*, 26(3), pp.187-199.
- Demdoum, Z., Meraghni, O. and Bekkouche, L., 2021. The application of green accounting according to activity-based costing for an orientation towards a green economy: field study. *International Journal of Digital Strategy, Governance, and Business Transformation (IJDSGBT)*, 11(1), pp.1-15.
- Epstein, M.J., Elkington, J. and Herman, B., (2018). *Making sustainability work: Best practices in managing and measuring corporate social, environmental and economic impacts*. Routledge.
- European Commission (2019). *Commission Staff Working Document - The Eu Environmental Implementation Review 2019 Country Report – Greece*, Brussels, 4.4.2019
- Fuzi, N.M., Habidin, N.F., Janudin, S.E. and Ong, S.Y.Y., (2018). Critical success factors of environmental management accounting practices: findings from the Malaysian manufacturing industry. *Measuring Business Excellence*, 23(1), pp. 1-14.
- Godschalk, S.K., (2008). Does corporate environmental accounting make business sense? In *Environmental management accounting for cleaner production* (pp. 249-265). Springer, Dordrecht.
- Gonzalez, C.C. and Peña-Vinces, J., (2022). A framework for a green accounting system-exploratory study in a developing country context, Colombia. *Environment, Development and Sustainability*, pp.1-25.
- Grafl, A., (2021). Environmental financial accounting in the public sector: a stocktaking of current initiatives. *Working Paper No.1*, ZHAW Center for Public Financial Management.
- Greenwood, L., Rosenbeck, J. and Scott, J., (2012). The role of the environmental manager in advancing environmental sustainability and social responsibility in the organization. *Journal of Environmental Sustainability*, 2(2), pp.59-73.

- Gunarathne, N. and Lee, K.H., (2015). Environmental Management Accounting (EMA) for environmental management and organizational change: An eco-control approach. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 11(3), pp.362-383.
- Harjoto, M. and Laksmana, I., (2018). The impact of corporate social responsibility on risk-taking and firm value. *Journal of Business Ethics*, 151(2), pp.353-373.
- Harris, J.M. and Roach, B., (2021). National Income and Environmental Accounting. In *Environmental and Natural Resource Economics* (pp. 251-282). Routledge.
- Hasson, D. and Arnetz, B.B., (2005). Validation and findings comparing VAS vs. Likert scales for psychosocial measurements. *International Electronic Journal of Health Education*, 8, pp.178-192.
- Huang, Q., Chen, X., Zhou, M., Zhang, X. and Duan, L., (2019). How does CEO's environmental awareness affect technological innovation? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(2), pp. 1-16.
- IFAC (2010). *Business Reporting Through the Lens of the Investor*. International Federation of Accountants.
- IFAC (2005). *International Guidance Document: Environmental Management Accounting*. International Federation of Accountants.
- Iqbal, M., Sutrisno, T., Assih, P. and Rosidi, R., (2013). Effect of environmental accounting implementation and environmental performance and environmental information disclosure as mediation on company value. *International Journal of Business and Management Invention*, 2(10), pp.55-67.
- Kong, Y., Javed, F., Sultan, J., Hanif, M.S. and Khan, N., (2022). EMA Implementation and Corporate Environmental Firm Performance: A Comparison of Institutional Pressures and Environmental Uncertainty. *Sustainability*, 14(9), pp1-25.
- Kokubu, K. and Nashioka, E., (2005). Environmental management accounting practices in Japan. In *Implementing environmental management accounting: Status and Challenges* (pp. 321-342). Springer, Dordrecht.
- La Notte, A. and Burritt, R., (1999). Users and uses of environmental accounting: the case of the Philippines. *Asian Review of Accounting*, 7(2), pp. 46-65.
- La Soa, N., (2019). Relationship between environmental financial accounting practices and corporate financial risk: Evidence from listed companies in Vietnam's securities market. *Asian Economic and Financial Review*, 9(2), pp.285-298.
- Latan, H., Jabbour, C.J.C., de Sousa Jabbour, A.B.L., Wamba, S.F. and Shahbaz, M., (2018). Effects of environmental strategy, environmental uncertainty and top management's commitment on corporate environmental performance: The role of environmental management accounting. *Journal of cleaner production*, 180, pp.297-306.
- Margerison, J., Fan, M. and Birkin, F., (2019). The prospects for environmental accounting and accountability in China. *Accounting Forum* 43(3), pp. 327-347.
- Mata, C., Fialho, A. and Eugénio, T., (2018). A decade of environmental accounting reporting: What we know? *Journal of Cleaner Production*, 198, pp.1198-1209.

- Moiescu, F. and Mihai, O., (2006). Environmental financial accounting. THE ANNALS OF "DUNĂREA DE JOS" UNIVERSITY OF GALAȚI FASCICLE I, Economics and Applied Informatics, 2006.
- Moorthy, K. and Yacob, P., (2013). Green accounting: Cost measures. *Open Journal of Accounting*, 2(1), pp.4-7.
- Nartey, E., (2018). Determinants of carbon management accounting adoption in Ghanaian firms. *Meditari Accountancy Research*, 26(1), pp.88-121.
- Nguyen, T.K.T., (2020). Studying factors affecting environmental accounting implementation in mining enterprises in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(5), pp.131-144.
- Pahuja, S., (2009). Relationship between environmental disclosures and corporate characteristics: a study of large manufacturing companies in India. *Social responsibility Journal*, 5(2), pp. 227-244.
- Parsa, S., Dai, N., Belal, A., Li, T. and Tang, G., (2021). Corporate social responsibility reporting in China: political, social and corporate influences. *Accounting and Business Research*, 51(1), pp.36-64.
- Patten, D.M., (1992). Intra-industry environmental disclosures in response to the Alaskan oil spill: A note on legitimacy theory. *Accounting, Organizations and Society*, 17(5), pp.471-475.
- Phan, T.N., Baird, K. and Su, S., (2018). Environmental activity management: its use and impact on environmental performance. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 31(2), pp. 651-673.
- Qian, W., Hörisch, J. and Schaltegger, S., (2018). Environmental management accounting and its effects on carbon management and disclosure quality. *Journal of cleaner production*, 174, pp.1608-1619.
- Ribeiro, V.P., Aibar-Guzmán, C., Aibar-Guzman, B. and da Silva Monteiro, S.M., (2016). Determinants of environmental accounting and reporting practices in Portuguese local entities. *Corporate Communications: An International Journal*, 21(3), pp.352-370
- Rikhardsson, P.M. and Bennett, M., (2005). *Implementing environmental management accounting: Status and challenges*. Springer.
- Rounaghi, M.M., (2019). Economic analysis of using green accounting and environmental accounting to identify environmental costs and sustainability indicators. *International Journal of Ethics and Systems*, 35(4), pp. 504-512.
- Ryszko, A., (2016). Proactive environmental strategy, technological eco-innovation and firm performance—Case of Poland. *Sustainability*, 8(2), pp.1-20.
- Sadiku, M.N., Ashaolu, T.J., Adekunle, S.S. and Musa, S.M., (2021). Green accounting: A primer. *International journal of scientific advances*, 2(1), pp.60-62.
- Saha, A.K., (2018). Relationship between corporate social responsibility performance and disclosures: commercial banks of Bangladesh. *Social Responsibility Journal* 15(4), pp. 451-468.

- Schaltegger, S., Bennett, M., Burritt, R.L. and Jasch, C., (2008). Environmental management accounting (EMA) as a support for cleaner production. In *Environmental management accounting for cleaner production* (pp. 3-26). Springer, Dordrecht.
- Senn, J. and Giordano-Spring, S., (2020). The limits of environmental accounting disclosure: enforcement of regulations, standards and interpretative strategies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 33(6), pp. 1367-1393.
- Shil, P., (2013). Forms and Legal Framework of Environmental Accounting in India. In *Accounting Forum* 24(1), pp. 30-55.
- Şimsek, H. and Ozturk, G., (2021). Evaluation of the relationship between environmental accounting and business performance: the case of Istanbul province. *Green Finance*, 3, pp.46-58.
- Sloan, P., Legrand, W. and Chen, J.S., (2005). Factors influencing German hoteliers' attitudes toward environmental management. In *Advances in hospitality and leisure* (pp.179-188). Emerald Group Publishing Limited.
- Solovida, G.T. and Latan, H., (2017). Linking environmental strategy to environmental performance: Mediation role of environmental management accounting. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 8(5), pp. 595-619.
- Story, D.A. and Tait, A.R., (2019). Survey research. *Anesthesiology*, 130(2), pp.192-202.
- Sumiati, A., Susanti, S., Maulana, A., Indrawati, L., Puspitasari, D. and Indriani, R., (2022). Influence of Green Accounting and Environmental Performance on Profitability. In *International Conference on Social, Economics, Business, and Education (ICSEBE 2021)* (pp. 145-151). Atlantis Press.
- Sun, Y. and Sun, H., (2021). Executives' Environmental Awareness and Eco-Innovation: An Attention-Based View. *Sustainability*, 13(8), pp.1-21.
- Tanc, A. and Gokoglan, K., 2015. The impact of environmental accounting on strategic management accounting: research on manufacturing companies. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 5(2), pp.566-573.
- Tietenberg, T. and Lewis, L., (2018). *Environmental and natural resource economics*. Routledge.
- Tu, J.C. and Huang, H.S., (2015). Analysis of the relationship between green accounting and green design for enterprises. *Sustainability*, 7(5), pp.6264-6277.
- UNCTAD (2002). *Guidance Manual - Accounting and Financial Reporting for Environmental Costs and Liabilities*. United Nations Conference on Trade and Development.
- Wilmshurst, T.D. and Frost, G.R., (2000). Corporate environmental reporting: A test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 13(1), pp.10-26.
- Yang, G. and Liu, B., (2021). Research on the impact of managers' green environmental awareness and strategic intelligence on corporate green product innovation strategic performance. *Annals of Operations Research*, pp.1-21.

Διαδικτυακές πηγές

Burritt, R.L., Schaltegger, S., and Christ, K. (2022). Putting the Focus on Environmental Management Accounting. Διαθέσιμο: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/contributing-global-economy/discussion/putting-focus-environmental-management-accounting> [πρόσβαση 03 Οκτ. 2022].

Edwards, M.L. and Smith, B.C., (2014). The effects of the neutral response option on the extremeness of participant responses. *Journal of Undergraduate Scholarship*, 6, <http://blogs.longwood.edu/incite/2014/05/07/the-effects-of-the-neutral-response-option-on-the-extremeness-of-participant-responses/> [πρόσβαση 10 Δεκ. 2022].

von Wolfersdorff, J., (2021). *European Commission paves way for green accounting standards* <https://www.omfif.org/2021/04/european-commission-paves-way-for-green-accounting-standards/> [πρόσβαση 03 Οκτ. 2022].

Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο

	Οι παρακάτω ερωτήσεις αφορούν στην υιοθέτηση και εφαρμογή της περιβαλλοντικής λογιστικής στις εξεταζόμενες επιχειρήσεις. Οι απαντήσεις είναι σε πενταβάθμια κλίμακα. Σημειώστε από 1 (Διαφωνώ απόλυτα) έως 5 (Συμφωνώ απόλυτα)	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
		1	2	3	4	5
1	Η περιβαλλοντική έκθεση είναι εξίσου σημαντική με την ανησυχία για το περιβάλλον					
2	Η βελτίωση της κερδοφορίας είναι πιο σημαντική από το ενδιαφέρον για το περιβάλλον					
3	Οι δραστηριότητες της επιχείρησης έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον					
4	Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης ενέργειας					
5	Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της κατανάλωσης νερού					
6	Η επιχείρηση επιτυγχάνει εξοικονόμηση κόστους μέσω της διαχείρισης των αποβλήτων					
7	Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση των σχέσεων με την κοινότητα					
8	Η διοίκηση στοχεύει στην προσέλκυση πρόσθετου τμήματος της αγοράς					
9	Η διοίκηση στοχεύει στη βελτίωση της κερδοφορίας της λόγω καλύτερης περιβαλλοντικής εικόνας					
10	Υπάρχουν πιέσεις από τους μετόχους για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς					
11	Υπάρχουν πιέσεις από την κυβέρνηση για την υιοθέτηση περιβαλλοντικής λογιστικής και αναφοράς					
12	Η επιχείρηση εστιάζει στη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων					
13	Η επιχείρηση εφαρμόζει περιβαλλοντικές πολιτικές και προγράμματα					
14	Η επιχείρηση επιδεικνύει μακροπρόθεσμη δέσμευση για το περιβάλλον					
15	Η επιχείρηση έχει λάβει περιβαλλοντικά βραβεία					
16	Η επιχείρηση εστιάζει στον προσδιορισμό του περιβαλλοντικού κόστους					
17	Η επιχείρηση χρησιμοποιεί βασικούς δείκτες περιβαλλοντικής απόδοσης					
18	Η διαχείριση περιβαλλοντικών κινδύνων είναι μέρος της κουλτούρας του οργανισμού					
19	Ο οργανισμός αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και στρατηγικές πράσινης λογιστικής για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων					
20	Ο οργανισμός προβλέπει επενδύσεις για την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων					
21	Η βελτιωμένη διαχείριση περιβαλλοντικού κινδύνου συνδέεται με χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου					

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

22) Ηλικία

Κάτω των 25 ετών

26 έως 35 ετών

36 έως 45 ετών

46 έως 55 ετών

Άνω των 55 ετών

23) Θέση εργασίας

Ανώτερο διοικητικό στέλεχος

Διευθυντής λογιστηρίου

Λογιστής

24) Προϋπηρεσία

Λιγότερο από 5 έτη

6 έως 10 έτη

11 έως 20 έτη

Πάνω από 20 έτη

25) Επίπεδο Εκπαίδευσης

Δευτεροβάθμια

Πτυχίο ΤΕΙ/ΑΕΙ

Μεταπτυχιακό επίπεδο

Διδακτορικό επίπεδο

26) Κλάδος δραστηριοποίησης επιχείρησης (παρακαλώ συμπληρώστε)

27) Μέγεθος της επιχείρησης

Έως 50 εργαζόμενοι

51 έως 100 εργαζόμενοι

101 έως 200 εργαζόμενοι

Πάνω από 200 εργαζόμενοι